

הלכות תעניות פרק ב' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – הלכות תעניות, פרק ב' (רמב"ם, ספר זמנים)

הלכה א – די ליסטע פון צרות ציבור

דער רמב"ם ווערטער: "אלו הן הצרות של ציבור שמתעניין ומתריעין עליהם: על הצר הצורר את ישראל, ועל החרב, ועל הדבר, ועל חיה רעה, ועל הארבה, ועל החסיל, ועל השדפון, ועל הירקון, ועל המפולת, ועל החלאים, ועל המזונות, ועל המטר."

פשט: דער רמב"ם רעכנט אויף א ליסטע פון צרות ציבור וואס פאדערן תענית און תקיעת חצוצרות: שונאים וואס באלאגערן אידן, שווערד/מלחמה, מגפה, ווילדע חיות, היישעריקן (ארבה, חסיל), מחלות אויף תבואה (שדפון, ירקון), אנפאלן פון בנינים (מפולת), מחלות אויף מענטשן, פרנסה-פראבלעמען, און רעגן-פראבלעמען (צופיל אדער צווייניג).

חידושים און ביאורים:

1. **צרת ציבור vs. צרת יחיד** – דער חילוק אין הלכה: נישט יעדע שלעכטע זאך הייסט א צרת ציבור. ביי א צרת יחיד איז נישטא קיין פעסטע כללים – דער רמב"ם האט אין פרק א' געזאגט "מי שיש לו חולה בתוך ביתו" בלויז אלס דוגמאות, און דער יחיד מחליט אליין. אבער ביי צרת ציבור איז דא א הלכה אז בית דין איז גוזר תענית, דערפאר דארף מען א קלארע ליסטע.

2. **צרת יחיד איז באגרעניצט צו סכנות:** די צרות פון א יחיד זענען בעיקר ווען זיין לעבן איז אין סכנה – חולה, תועה במדבר, אסור בבית האסורים – וואס זענען דריי פון די ארבעה שצריכים להודות. אבער אן ארימער מענטש וואס האט נישט קיין פרנסה – דאס איז נישט אין דער קאטעגאריע פון צרת יחיד וואס פאדערט תענית. הונגער איז א צרת רבים, נישט א צרת יחיד.

3. **צוויי תנאים פאר א צרה וואס פאדערט תענית:** א צרה וואס פאדערט "לזעוק ולהתריע" האט צוויי מערקמאלן: (א) עס איז נישט בידו פון דעם מענטש – ער קען עס נישט קאנטראלירן; (ב) עס איז נישט עפעס וואס ער האט גענומען דעם ריסק – ווי איינער וואס איז געגאנגען וואוינען לעבן ווילדע חיות. אויף אזעלכע זאכן וואס מ'האט אליין גענומען דעם ריסק, מאכט מען נישט קיין טענות – דאס איז א ענין פון "ונשמרתם מאד לנפשותיכם".

4. **לשון "צרה" – א לשוני'שע אנאליזע:** דאס ווארט "צרה" קומט פון "צר" – ענגשאפט, מצור, באלאגערונג. "הצר הצורר אתכם" – דער שונא וואס נעמט ארום. דער רמב"ם דרשנ'ט עס ברייטער: "על כל דבר שיצר לכם" – אלעס וואס מאכט ענג, סיי פיזיש (מצור אויף א שטאט) סיי עמציאנעל. אין חומש און נביאים קומט דאס ווארט "מצור" ווייניג פאר, אבער אין כתובים שטייט עס עטלעכע מאל ("מצור ומצוק"), פארבונדן מיט חורבן בית המקדש. דער פסוק "רבות צררוני מנעורי" ווערט אנגעפירט – צרות קומען "צרות צרורות", אין פעקלעך.

5. **ארבה, חסיל, שדפון, ירקון – פיר מיני מכות אויף תבואה/פירות:** ארבה און חסיל זענען צוויי מיני היישעריקן, און שדפון און ירקון זענען מחלות/שעדן אויף תבואה. שדפון – ווען ביימער ווערן אויסגעקלאפט פון שלעכטע וועטער; ירקון – ווען עס איז זייער הייס און די תבואה ווערט בלאס/פארשימלט. אמאל קומט דער שאדן פון וועטער, אמאל פון אינזעקטן – אבער אלע פיר זענען מכות אויף די פירות/תבואה.

הלכה א (המשך) – די שטאט און אירע סביבות

דער רמב"ם ווערטער: "כל עיר שיש בה צרה מכל אלו, אותה העיר מתעניין ומתריעין עד שתעבור הצרה. וכל סביבותיה מתעניין ואין מתריעין. אבל מבקשים עליהם רחמים."

פשט: א שטאט וואס האט איינע פון די צרות – די גאנצע שטאט פאסט און בלאזט חצוצרות ביז די צרה גייט אוועק. די סביבות (אומגעגע שטעט) פאסטן אויך, אבער בלאזן נישט חצוצרות – זיי בעטן אבער רחמים.

חידושים און ביאורים:

1. **חצוצרות, נישט שופר:** מ'בלאזט חצוצרות, נישט שופר – שופר איז נאר אין בית המקדש (מיט געוויסע שיטות). "מתריעין" מיינט חצוצרות.
2. **וואס מיינט "עיר" און וואס מיינט "סביבותיה"?** עס האט צו טון מיט די לאקאלע מוניסיפאליטי/רעגירונג. דער באגריף "אפרכיא" (הפרחיה) ווערט דערמאנט – א רוימישער טערמין פאר א לאקאלע געגנט (פון וואנעט דער קאטאלישער "parish" שטאמט). ביי פיזישע צרות ווי רעגן, איז עס מער א דזשיאגראפישע שאלה (אויבן/אונטן פון בארג), אבער ביי א חרב/מלחמה איז עס מער פארבונדן מיט די פאליטישע רעגירונג-סטרוקטור.

3. **חילוק צווישן מתעניין און מתריעין:** פארוואס איז דער חילוק אז סביבותיה פאסטן אבער בלאזן נישט חצוצרות? תענית איז דאך אסאך א שווערערע זאך ווי בלאזן! דער תירוץ: חצוצרות מאכט עס "מער ערנסט" – מ'זאל עס אוועקלייגן פאר ווען ס'איז "מער עכט", ד.ה. ווען די צרה איז ממש דא. דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז חצוצרות איז א חלק פון דער מעמד התפילה – עס האט צוטון מיט התראה. חז"ל האבן נישט מתקן געווען דעם חוב חצוצרות אויף אזא פאל, אבער ער זאגט נישט מ'טאר נישט – ס'איז פשוט נישט דער חוב.

4. **"אבל מבקשים עליהם רחמים" – ווער? כאטש סביבותיה זענען נישט מתריעין מיט חצוצרות, דאווענען זיי יא ספעציעלע תפילות.**

5. **תנאי פון א נמשך'דיגע צרה:** א וויכטיגער חילוק – דער רמב"ם רעדט נאר פון צרות וואס זענען נמשך, וואס קענען אוועקגיין דורך תשובה/תפילה. א סתם טראגעדיע וואו דריי מענטשן זענען געשטארבן, אן א כללות'דיגע סכנה וואס האלט אין איין געשען, איז נישט דער נושא פון תענית ציבור. ס'מוז זיין עפעס וואס "קען אוועקגיין" – א מצב וואס מ'קען מתפלל זיין אז עס זאל זיך ענדיגן. דער רמב"ם זאגט דעם תנאי נישט בפירוש, אבער עס איז מוכרח פון דער משנה.

6. **[דיגרעסיע: מאדערנע קהלות vs. געאגראפישע שטעט]** אין היינטיגע צייטן, ווען עס געשעט עפעס צו "א פאר וויזשניצער יונגעלייט", פילן אלע וויזשניצער חסידים ווי ס'איז זייערע – אפילו אין אנדערע שטעט (לאנדאן, ארץ ישראל). אבער דאס איז א נישט-נאטירלעכע וועג פון לעבן – די הלכה רעדט פון געאגראפישע נאנטקייט, נישט אידעאלאגישע צוגעהעריגקייט. דער ענין פון "ווער ס'פילט" איז א נושא פון תענית יחיד, נישט תענית ציבור. דער מאמר "אחד מחבורה שמת" איז מער א ענין פון זכרון המוות און תשובה, נישט א דין פון תענית ציבור.

דין שבת

דער רמב"ם ווערטער: "בכל מקום אין צועקין ולא מתריעין בשבת... חוץ מצרות המזונות – צועקין עליהם אפילו בשבת, אבל אין מתריעין עליהם בחצוצרות בשבת."

פשט: שבת בלאזט מען נישט און שרייט מען נישט, אויסער צרות המזונות וואו מ'מעג יא שרייען/דאווענען אבער נישט בלאזן חצוצרות.

חידושים און ביאורים:

1. **פארוואס איז צרות המזונות אזוי חמור?** מזונות איז די ערגסטע צרה פון אלע. ביי א חולה אדער א דבר שטארבט איינער פון צען, אדער אפילו איינער פון צוויי. אבער ווען ס'איז נישטא קיין עסן, "קיינער לעבט נישט איבער" – יעדער איינער שטארבט. דערפאר איז צרות המזונות כמעט ווי פיקוח נפש ממש, און דערפאר מעג מען אפילו שבת דאווענען דערויף.

2. **שבת – מ'רעדט נישט פון פאסטן:** דער נושא ביי שבת איז נישט פאסטן (וואס מ'טוט אוודאי נישט שבת), נאר מתפלל זיין. חז"ל האבן מתקן געווען אז שבת זאל מען נישט מתפלל זיין אויף צרות, אבער צרות המזונות איז אן אויסנאם.

3. **סביבותיה שבת:** אפילו ווען ס'איז דא א צרה ממש היינט אין א שטאט (ווי גוים זענען אינדרויסן), שרייט מען יא שבת – אבער דאס איז דוקא אותו העיר. סביבותיה טוט נישט בכלל שבת.

הלכה ב – על הצר הצורך את ישראל כיצד

דער רמב"ם ווערטער: "גוים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל, או ליטול מהם מס, או ליקח מהם ארץ, או לגזור עליהם שמד אפילו במצוה קלה – הרי אלו מתעניין ומתריעין עד שירחמו מן השמים. בכל עירות שסביבותיהן מתעניין אבל אין מתריעין, אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתן."

פשט: ווען גוים קומען מלחמה האלטן קעגן אידן ספעציפיש – צו קריגן, צו באשטייערן, צו נעמען לאנד, אדער צו גזירות שמד אפילו אויף א קלע מצוה – פאסט מען און בלאזט חצוצרות. סביבות פאסטן אבער בלאזן נישט, סידן מ'בלאזט כדי צו רופן מענטשן צו קומען העלפן.

חידושים און ביאורים:

1. **מס – נישט סתם שטייערן:** "מס" מיינט נישט רעגולערע שטייערן וואס א מלכות מעג לייגן. עס מיינט ספעציעלע אנטיסעמיטישע שטייערן אויף יודן. דער ווארט "מס" אין תנ"ך (ווי "ויהיו לך למס ועבדוך") מיינט נישט נאר געלט – עס קען מיינען צוואנגס-ארבעט, אונטערטעניגקייט. עס איז א צרה, נישט סתם טעקסעס.

2. **שמד – נישט אויסהרג'ענען:** "שמד" דא מיינט נישט אויסהרג'ענען (ווי "עד ישמדם"), נאר א גזירת שמד – ווען גוים ווילן שטערן אידן פון זייערע מנהגים/מצוות. אפילו א מצוה קלה – אפילו עפעס ווי עירוב תבשילין – ווען ס'קומט פון א פלאץ פון צרה פאר אידן, איז עס א צרה גדולה.

3. **דער נושא איז די מלחמה, נישט די שמד:** דער נושא פון דער הלכה איז נישט דער אינהאלט פון דער גזירה (וואס מצוה זיי ווילן אפשאפן), נאר דער פאקט אז גוים קומען מיט כח קעגן אידן – "באו לערוך מלחמה." צוואנציג טאנקען שטייען אינדרויסן פון דער אידישער געגנט – דאס איז די צרה. וואס זיי ווילן (אפילו נאר אז מ'זאל אויפהערן לייגן תפילין) איז נאר דער מטרה פון זייער מלחמה. אויב מ'גייט נישט פאלגן, גייען זיי שיסן. דאס איז א צרה גדולה.

4. **אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתן:** דער איינציגסטער אופן ווי סביבות בלאזן יא חצוצרות איז פאר פראקטישע סיבות – צו רופן מענטשן צו קומען העלפן אין דער מלחמה. דאס איז עקזעקט דער צוועק פון חצוצרות אין דעם קאנטעקסט – א פראקטישע פונקציע, נישט נאר א ספיריטועלע.

הלכה – על החרב כיצד

דער רמב"ם ווערטער: "אפילו חרב של שלום, כגון שהולכין למלחמה גוים עם גוים ועברו במקום ישראל... שנאמר 'וחרב לא תעבור בארצכם'."

פשט: "חרב" מיינט א ניוטראלע מלחמה – נישט קעגן אידן ספעציפיש, נאר א שווערד/מלחמה וואס דרייט זיך ארום צווישן אידן. אפילו א "חרב של שלום" – סאלדאטן וואס גייען אדורך בשלום – איז א צרה.

חידושים און ביאורים:

1. **חילוק צווישן "צרו" און "חרב":** "צרו על עירות ישראל" מיינט אז אידן זענען דער טארגעט. "חרב" מיינט אז די מלחמה איז צווישן גוים, אבער עס גייט זיך דרייען לעבן אידן. דער חרב איז "ניוטראל" – ער מיינט נישט ספעציפיש די אידן.

2. **פראקטישע ריאליטעט פון חרב של שלום:** סאלדאטן וואס באלאנגען נישט דארט קענען טון וואס זיי ווילן, מ'קען זיי גארנישט טון. זיי קענען זיין אינמיטן פאסט-טראומא, זיך משכר זיין ביינאכט, ארויסגיין מיט חרבות און הרג'ענען מענטשן. דאס איז א ריאליע סכנה. אין הלכות אכסניא שטייט אז סאלדאטן קענען צונעמען יעדנ'ס ברויט – דאס באשטעטיגט די ריאליטעט.

3. **דיוק אין פסוק "וחרב לא תעבור בארצכם":** ס'שטייט נישט "חרב לא יבא אליכם" (א שווערד זאל נישט קומען אויף אייך), נאר "לא תעבור" – אפילו אדורכגיין. דער פסוק מיינט נישט בלויז אז קיין מלחמה וועט נישט קומען, נאר אז נישטאמאל וועט א שווערד אדורכגיין. שוין ראיית המלחמה אליין (זען מלחמה) איז א צרה.

4. **פארוואס ברענגט די משנה א פסוק?** דער פסוק גיט אונז א חידוש – "וחרב לא תעבור" מיינט אפילו חרב של שלום. אן דעם פסוק וואלט מען געמיינט אז נאר א מלחמה אקעגן אונז איז א צרה. דער פסוק לערנט אונז אז אפילו בלויז אדורכגיין איז שוין א צרה. די משנה נוצט דעם ווארט "חרב" (שווערד) דווקא – א שווערד וואס פארט אדורך איז שוין א סימן פון נישט-מסוגל'דיגע צייטן.

5. **אידישע אינסטינקט:** אידן האבן "אייביג געוואוסט" אז ווען גוים'ישע סאלדאטן גייען אדורך לעבן אידן, אפילו בשלום, "ס'גייט זיך נישט ענדיגן גוט." דאס איז דער אידישער אינסטינקט באזירט אויף היסטארישע דערפארונג.

6. **[דיגרעסיע: וועפאנס צווישן מענטשן]** מ'זעט פון דא אז זיך דרייען מיט א חרב, אפילו א חרב של שלום, וועפאנס באלאנגען נישט צווישן מענטשן. (אנגערייט אין קאנטעקסט פון א שאלה וועגן טראגן א גאן אויף שבת).

הלכות דבר מגיפה – הלכה ב-ד

(א) הגדרת דבר

דער רמב"ם ווערטער: "עיר שיש בה חמש מאות רגלי, ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה – הרי זה דבר. אבל אם יצאו ביום אחד או בארבעה ימים – אין זה דבר. היו בה אלף, ויצאו ממנה ששה מתים בשלשה ימים זה אחר זה – הרי זה דבר. וכן לפי חשבון זה."

פשט: א שטאט מיט 500 געזונטע מענער, אויב ס'שטארבן 3 מענטשן אין 3 טעג נאכאנאנד (איינער א טאג), איז דאס א דבר. אויב אלע 3 אין איין טאג אדער פאנאנדערגעצויגן אויף 4 טעג – נישט. פאר 1000 מענטשן דארפן שטארבן 6 אין 3 טעג.

חידושים און ביאורים:

1. **וואס איז דער יסוד פון "דבר"?** דער מיינט נישט סתם סטאטיסטיש אז אסאך מענטשן שטארבן. דבר מיינט אז ס'איז דא א מחלה מדבקת (קאנטעידזשעס), עפעס א ענין כללי – א "מלאך" וואס גייט ארום. היינט ווייסט מען אז דאס זענען באקטעריעס און ווירוסן, אמאל האט מען דאס נישט געקענט זען, אבער מ'האט געוואוסט אז ס'איז א דבר.

2. **פארוואס דארף מען נאמבערס?** ווייל אמאל האט מען נישט געקענט זען באקטעריעס/ווירוסן, האט מען געדארפט א חזקה – א סטאטיסטישע מעטאד צו מבחין זיין צווישן מקרה (צופאל) און א ריכטיגע מגיפה. די משנה

הלכה – על חיה רעה כיצד**(א) הגדרת "משלחת"****דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין מתענין על חיה רעה אלא בזמן שהיא משולחת."****פשוט:** מ'פאסט נאר אויף ווילדע חיות ווען זיי זענען "משולחת" – געשיקט, צולאזט.**חידושים און ביאורים:**

1. **"משולחת" מיינט א שינוי מטבע של עולם:** דער לשון קומט פון "ושלחתי בכם חיה רעה" – איך וועל שיקן אויף אייך ווילדע חיות. "משולחת" מיינט נישט די נארמאלע מציאות אז אויב מ'גייט אריין אין וואלד לעבן א בער וועט עפעס געשען. "משולחת" מיינט אז עפעס האט זיך געטוישט – די נארמאלע סדר אז בעלי חיים האבן מורא פון מענטשן איז אראפגענומען געווארן. ס'איז א מאדנע, אומנארמאלע זאך – א סימן פון "משלחת מלאכי רעים." דער פסוק "וראו כל עמי הארץ... ויראו ממך" ווערט דערמאנט – ווען מענטשן זענען ערליך, האבן בעלי חיים מורא פון זיי; ווען נישט, פארלירן זיי די מורא.

(ב) פיר לעוועלס פון מקומות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "נראתה בעיר ביום – הרי זו משלחת. נראתה בשדה ביום, אם ראתה שני בני אדם ולא ברחת מפניהם – הרי זו משלחת. ואם היתה שדה סמוכה לאגם... ורצה אחריו – הרי זו משלחת, לא רצה אחריו – אינו משלחת. באגם – אפילו רצה אחריו אינו משלחת, אלא אם כן טרפו שניהם ואכלו אחד מהם..."

פשוט: דער רמב"ם שטעלט אוועק פיר לעוועלס פון מקומות מיט פארשידענע קריטעריעס: (1) **בעיר ביום** – שוין איין חיה איז משלחת; (2) **בשדה** – נאר אויב זי זעט צוויי מענטשן און אנטלויפט נישט; (3) **שדה הסמוכה לאגם** – נאר אויב זי לויפט נאך מענטשן; (4) **באגם** עצמו – אפילו לויפט נאך מענטשן איז נישט משלחת, סיידן זי האט טאקע צוויי מענטשן פארקאפט און איינעם אויפגעגעסן (אבער ביידע אויפגעגעסן – אויך נישט משלחת, ווייל דאס איז בלויז הונגער).

חידושים און ביאורים:

1. **"משלחת" מיינט א שינוי מטבע של עולם, נישט בלויז א טראגעדיע:** דער עיקר חידוש איז אז דער מאסשטאב פון "משלחת" איז נישט ווי גרויס דער שאדן איז, נאר ווי אומנארמאל דאס פארהאלטן איז. דער גאנצער סיסטעם פון פיר לעוועלס ווייזט אז וואס מער דער פלאץ איז נאטירליך פאר חיות, דארף דאס פארהאלטן זיין מער עקסטרעם כדי עס זאל חשב ווערן אלס "משלחת".

2. **פארוואס "אכלו שניהם" באגם איז נישט משלחת:** ווען די חיה האט ביידע מענטשן אויפגעגעסן, איז דאס א סימן פון הונגער – א נאטירליכע סיבה. אבער ווען זי האט איינעם בלויז צעריסן (טרפו) און דעם אנדערן אויפגעגעסן, ווייזט דאס אז זי האט נישט בלויז פון הונגער געהאנדלט, נאר האט א מאדנע אגרעסיוויטעט – "סתם צו טשעפענען" – און דאס איז דער סימן פון משלחת.

3. **פארבינדונג צו דעם רמב"ם'ס שיטה וועגן "מקרה" vs. השגחה:** ווען א מענטש גייט אליין אין א מקום סכנה (ווי א מדבר מיט חיות), איז דאס נישט "משלחת" – ער האט זיך אליין אריינגעלייגט. די תשובה דארט איז פשוט: גיי נישט אהין. אבער ווען עס קומט א "משלחת" – חיות קומען אין שטאט, אומנארמאל – דעמאלסט ווייסט מען נישט וואס מ'האט פארזינדיגט, און מ'דארף א **תשובה כללית**, זוכן וואס מ'טוט ראנג. דאס איז דער עיקר פון תענית – ווען די סיבה איז נישט אבוועק.

(ג) בתים הבנויים במדבר

דער רמב"ם'ס ווערטער: "בתים הבנויים במדבר ויותר בארצות הנשמות... הואיל והם מקום גדידי חיה... ומעשה לגג ונטל תינוק

גיט א שיעור: 3 מתים אין 3 טעג פון 500 מענטשן. אבער אויב מ'ווייסט קלאר אז ס'איז דא א מגיפה (ווי היינט מיט מאדערנע מעדיצין), דארף מען נישט אנקומען צו די נאמבערס – מ'קען שוין אנהייבן פאסטן פאר'ן ציילן. אזוי ווי ביי מלחמה דארף נישט שטארבן דריי מענטשן – ווייל מ'ווייסט אז ס'איז דא א מלחמה, אפילו קיינער שטארבט נישט, איז דענדזשערעס.

3. **פארוואס דריי אין איין טאג איז נישט דבר?** ווייל מ'קען תולה זיין אין אנדערע סיבות – אן עקסידענט, א מקרה. דאס קאנסיסטענטע פאטערן פון איינער א טאג דריי טעג נאכאנאנד ווייזט אז ס'איז עפעס סיסטעמיש.

4. **חילוק צווישן דבר און סתם אסאך מענטשן שטארבן:** א משל פון היץ-וועלן אין אייראפע וואו אסאך עלטערע מענטשן שטארבן – דאס איז נישט קיין דבר ווייל ס'איז דא א באקאנטע סיבה (היץ, קיין עיר קאנדישענינג). דבר מיינט א מחלה מהלכת.

(ב) "חמש מאות רגלי" – ווער ווערט גערעכנט

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ואין הנשים והקטנים והזקנים שסיימו מלאכתם והחולים בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה."

פשוט: מ'רעכנט נאר געזונטע מענער צום חשבון פון 500. פרויען, קינדער, אלטע מענטשן וואס ארבעטן שוין נישט, און קראנקע זענען נישט אין דעם חשבון – סיי פאר'ן ציילן די 500, סיי פאר'ן ציילן די 3 מתים.

חידושים און ביאורים:

1. **"רגלי" מיינט געזונטע מענער:** דער ווארט "רגלי" (פוסגייערס) מיינט מענטשן וואס קענען גיין אויף זייערע פיס – געזונטע, ארבעטנדיגע מענער. עס קומט פון דער לשון פון יעקב צו עשו. דאס שליסט אויס נשים וטף.

2. **פארוואס שליסט מען אויס שוואכע מענטשן?** ווייל זקנים, חולים, א.ד.ג. קענען גרינגער שטארבן פון זייערע עקזיסטירנדע שוואכקייטן – דאס איז נישט קיין ראיא אז ס'איז דא א דבר. נאר ווען געזונטע מענטשן שטארבן, איז דאס א סימן פון עפעס אומנארמאלעס.

3. **[דיגרעסיע: אפליקאציע צו קאוויד]** ביי קאוויד זענען געשטארבן הויפטזעכליך עלטערע מענטשן – לויט דעם רמב"ם'ס הגדרה וואלט דאס אליין נישט קאנסטיטורירט א "דבר" לויט די נאמבערס. אבער ווען מ'ווייסט קלאר אז ס'איז דא א מגיפה (דורך מאדערנע מעדיצין), דארף מען נישט אנקומען צו די נאמבערס – די נאמבערס זענען נאר א חזקה פאר ווען מ'ווייסט נישט.

(ג) דבר בארץ ישראל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "היה דבר בארץ ישראל, מתענין שאר גליות ישראל עליהם. היה דבר במדינה ושיירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת – שתיהן מתענות, אף על פי שאין זו חוקה מזו."

פשוט: ווען ס'איז דא א דבר אין ארץ ישראל, פאסטן אלע אידן אין גלות. ווען ס'איז דא א דבר אין א שטאט וואס האט קאראוואנען וואס גייען צו אן אנדערע שטאט, פאסטן ביידע שטעט.

חידושים און ביאורים:

1. **פארוואס פאסטן אלע אידן פאר ארץ ישראל?** צוויי הסברות: (1) די גמרא זאגט "אם הגבורה לא קשקה לכל שכן" – ארץ ישראל האט א גרעסערע שמירה ("עיני ה' אלקיך בה"), און אויב די שמירה האט נישט געהאלפן דארט, איז דאס א סימן פון א גרויסע גזירה. (2) אידן קערן וועגן די אידן אין ארץ ישראל – ס'איז א ענין פון חשיבות פון ארץ ישראל.

2. **שיירות – פארשטענדעניש פון קאנטעידזשאן:** חז"ל האבן גאנץ גוט פארשטאנען אז מענטשן טראגן ארום די דבר. ווען שיירות (קאראוואנען) גייען צווישן צוויי שטעט, איז דא א ריאלע סכנה אז די מגיפה וועט זיך פארשפרייטן. דערפאר פאסטן ביידע שטעט.

3. **מעשה מיט שמואל:** שמואל האט געוואוינט אין נהרדעא, און ווען ער האט געהערט אז אין בי חוזאי (א נאענטע שטאט) איז דא א דבר, האט ער געמאכט א תענית – ווייל די שכחות פון שיירות צווישן די צוויי שטעט האט געמיינט אז ס'קען זיך אריבערכאפן.

הגובאי — מתעניין בכל שהוא. אבל החגב — אין מתעניין עליו ולא מתריעין, אלא זועקין בלבד."

פשט: ארבה און חסיל (חסיל הייסט אזוי ווייל ער איז "מחסל" — ליקוידירט אלעס אין זיין וועג) זענען שווערע מיני היישעריקן. שוין ביי איין פליגל וואס מען זעט, פאסט מען און איז מתריע, ווייל דאס איז א סימן אז ער לייגט אייער און באלד וועט קומען א גאנצע מיליאן. גובאי — אויך מתעניין בכל שהוא. חגבים אבער מאכן נישט אזא גרויסן שאדן — מען שרייט נאר (זועקין בלבד).

חידושים און ביאורים:

1. **דער חילוק צווישן ארבה/חסיל און חגבים:** ארבה/חסיל הרג'ענען אויס די גאנצע תבואה, חגבים עסן אבער צעשטערן נישט אלעס.
2. **א וויכטיגער כלל:** מתענים ומתריעין ווערט אוועקגעלייגט פאר גאר וויכטיגע מצבים. מען זאל נישט מזלזל זיין דערין. אויב מען מאכט יעדן טאג אן עצרת התעוררות, פארלירט עס פון זיין כח. זעקא אבער מעג מען אייביג, ווייל "יפה זעקא לחולה" — תפילה איז אייביג גוט.

הלכה — על השדפון ועל הירקון

דער רמב"ם'ס ווערטער: "על השדפון ועל הירקון — משיתחיל בתבואה, אפילו לא התחיל אלא במקום קטן כפי תנור, גוזרין עליו תענית ומתריעין."

פשט: שדפון — ווען א ווינט קלאפט אויס די תבואה (שדיפת קדים). ירקון — א מחלה וואס מאכט די תבואה קאליע. שוין פון ווען עס הייבט זיך אן אפילו אין א קליין פלאץ "כפי תנור" (א שיעור באקאנט פון הלכות שבת), פאסט מען און איז מתריע.

חידושים און ביאורים:

1. **[דיגרעסיע: היינטיגע צייטן]** עס ווערט דיסקוטירט צי היינטיגע צייטן, ווען עס איז דא גאנצע סיסטעמעס פון וויאזוי קעיר צו נעמען, זענען די הלכות אנדערש. אין ארץ ישראל מאכט מען נאך היינט עצירת גשמים (די עדה החרדית לייגט ארויס), אבער מיט דער היינטיגער מציאות אז מען אימפארטירט תבואה, איז א שאלה צי עס האט די זעלבע גדרים. עס שאדט נישט צו מאכן א קול קורא, אבער עס דארף מסתמא האבן צו טון מיט דער רעאליטעט.

2. **[דיגרעסיע: חתונה-קאסטן]** היינטיגע צייטן, אז יעדער דארף חתונה מאכן פאר אכציג טויזנט דאלער, איז אסאך א גרעסערע פראבלעם ווי עצירת גשמים — דאס איז רלעוואנט צו "על המזונות" וואס קומט שפעטער.

הלכה — על המפולת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרגישו בעיר מפולת כתלים בריאים שאינם על יד הנהר — הרי זו צרה, ומתעניין ומתריעין עליה."

פשט: ווען געזונטע שטארקע ווענט פאלן אראפ אין שטאט — נישט ווענט לעבן א טייך (וואס דארט איז נארמאל ווייל די ערד איז נאס) — איז דאס א ספעציעלע צרה און מען פאסט.

חידושים און ביאורים:

1. **"בריאים" מיינט נישט בעיקר "געזונט" נאר "שטארק/פעט":** ווי "פרה בריאה" ביי חלום יוסף, און "שבלים בריאות ויפות/וטובות". דער עיקר פשט פון בריא איז שטארק.
2. **דער חילוק:** לעבן א נהר איז נארמאל אז ווענט פאלן (פארפלייצונגען, נאסע ערד), אבער ווען שטארקע ווענט פאלן נישט לעבן א נהר, איז עס א סימן אז עס איז געקומען וועגן עבירות — א שינוי מטבע של עולם.

הלכה — על הרעש ועל הרוחות

מעריסה — אינו משלחת, אלה בני אדם הם שתקנו בעצמם ובאו למקום החיות."

פשט: ווען מענטשן בויען הייזער אין א מדבר וואו חיות לעבן, און א חיה נעמט א קינד פון דער וויגעלע — איז דאס נישט "משלחת", ווייל זיי זענען געקומען צו דער חיה'ס פלאץ.

חידושים: דאס ווערט פארגליכן מיט "כי יפול הנופל ממנו" — די צרה קומט "ממנו", פון דעם מענטש'ס אייגענע פארנאכאלעסיגונג (נישט מאכן א מעקה). מ'דארף נישט זוכן א דיפערע סיבה ווען די פשוט'ע סיבה איז קלאר.

ד) רמש הארץ ורמש העוף

דער רמב"ם'ס ווערטער: "שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף ששולחו והזיקו, כגון נחשים ועקרבים, ואין צריך לומר צרעה ויתושין וכיוצא בהן — אין מתעניין עליהן ולא מתריעין, אבל זועקין בלחש."

פשט: אויף קלענערע שעדליכע בעלי חיים (שלאנגען, סקארפיאנס, וואספס, מאסקיטאס) — אפילו ווען זיי זענען "משולח" — פאסט מען נישט און בלאזט נישט, נאר מ'שרייט שטיל.

חידושים און ביאורים:

1. **קשיא — פארוואס איז דא א חילוק צווישן חיות און רמשים?** אויב דער עיקר פון "משלחת" איז א שינוי מטבע של עולם, פארוואס זאל א שלאנג וואס איז משולח זיין אנדערש ווי א וואלף וואס איז משולח? דער תירוץ: שלאנגען און עקרבים זענען תמיד דענדזשערעס פאר מענטשן — ס'איז שווער צו מאכן א חילוק צווישן "נארמאל" און "משולח" ביי זיי, ווייל זייער נאטור איז שוין אגרעסיוו. אבער ביי וועלף, וואס נארמאלערהייט אנטלויפן פון מענטשן, איז א שינוי אין פארהאלטן קלאר זיכטבאר.

2. **דער ראב"ד'ס השגה:** דער ראב"ד פרעגט: "אם היו נושכים וממיתים, אפילו צרעה ויתושין וכיוצא בהן, כולם שליחי המקום הן." דער ראב"ד פארשטייט "שליחים" אז דער אייבערשטער שיקט זיי, און פרעגט וואס איז דער חילוק — אויב זיי הרג'ענען מענטשן, זאל מען דאך מתריע זיין?

3. **דער מגיד משנה'ס תירוץ:** "הטעם שאין מתעניין — לפי שאדם יכול להורגן ולהשמר מהן." מ'קען זיך באשיצן פון רמשים — מ'קען זיי הרג'ענען (ווי מ'לערנט אין שבת אז מ'מעג הרג'ענען א "מחיה רעה"). אבער ביי א גרויסע חיה ווי א בער אדער לייב קען א מענטש נישט אזוי פשוט זיך באשיצן.

4. **קשיא אויפ'ן מגיד משנה:** אויב דער חילוק איז בלויז צי מ'קען זיך באשיצן, דאן איז עס נישט א חילוק צווישן "חיה" און "רמש" אלס קאטעגאריעס, נאר א חילוק צווישן דענדזשערעס און נישט-דענדזשערעס. דער רמב"ם אבער מאכט א קלארע קאטעגאריע-חילוק. דאס בלייבט א קשיא.

5. **"לא הנחש ממית אלא החטא ממית":** דער מאמר ווערט אויפגעברענגט אבער אפגעוויזן אלס רלעוואנט פאר דעם כלל — דאס איז נאר ר' חנינא בן דוסא'ס הויכע מדריגה. די הלכות גייען מיט דער שיטה אז נישט אלעס איז השגחה פרטית, נאר ווען עס איז א ספעציעלע זאך. א צווייטער תירוץ: מ'קען מאכן א חילוק צווישן א יחיד וואס לעבט מיט'ן אייבערשטן און זעט אייביג רמזים, צו א ציבור'ישע פארנעם וואס דארף זיין א יוצא דופן'דיגע זאך — עפעס וואס ברענגט דעם עולם'ס אטענשאן.

6. **[דיגרעסיע: צי "משלחת" פון חיות עקזיסטירט בפועל?]** עס ווערט באמערקט אז מ'האט קיינמאל נישט געהערט אין די נייעס פון אזא פענאמען. אבער עס קען פאסירן ווען דער עקא-סיסטעם ווערט צעשטערט — ווען מ'פארניכט א געוויסע ספעציעס וואס אנדערע בעלי חיים פלעגן עסן, ווערן זיי "משוגע" און גייען ארויס פון זייער געווענליכע גדר.

הלכה — על הארבה ועל החסיל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "על הארבה ועל החסיל — אפילו לא נראה מהם אלא כנף אחד בכל ארץ ישראל, מתעניין ומתריעין עליהם. ועל

הלכה – על המזונות כיצד

דער רמב"ם ווערטער: "על המזונות כיצד? הרי שהוזלו דברים של סחורה שרוב חיי אנשי אותה העיר מהן, כגון כלי פשתן בבבל, או יין ושמן בארץ ישראל, ונתמעט המשא ומתן עד שיצטרך התגר למכור שבעה עשרה בששה... הרי זה צרות ציבור ומתריעין עליה."

פשוט: ווען די פרייזן פון סחורה וואס איז דער עיקר פרנסה פון א שטאט פאלן דרמאטיש (כמעט 40%), אז א סוחר דארף פארקויפן 17 שטיק פאר דעם פרייז וואס ער פלעגט באקומען פאר 6, איז דאס א צרות ציבור וואס מען איז מתריעין אפילו אויף שבת.

חידושים און ביאורים:

1. **"מזונות" מיינט דא נישט עסן נאר פרנסה/סחורה:** "מזונות" אין דעם קאנטעקסט מיינט נישט חוסר עסן, נאר פארקערט – א ריבוי מזונות (צופיל סופליי), וואס מאכט אז מען קען נישט פארקויפן. די צרה איז נישט אז מען האט נישט וואס צו עסן, נאר אז מען האט נישט וואס צו פארדינען. דאס איז א סופליי-און-דעמענד פראבלעם – צופיל סופליי דריקט אראפ די פרייזן.

2. **"כיצד" מיינט דא א שיעור** – וויפיל ביליגקייט איז גענוג צו רעכענען אלס צרה.

3. **פארוואס שטייט נאר ביליגקייט און נישט יקרות?** ווייל יקרות (טייערקייט) איז שוין אינקלודעד אין שדפון וירקון – ווען עס איז ווייניג פרוכט, ווערט עס טייער. "מזונות" דא מיינט ספעציפיש אז מען קען נישט פארקויפן – עס איז צו ביליג, מען קען נישט מאכן קיין געלט.

4. **פארוואס איז דאס אזוי ערנסט אז מען איז מתריעין אפילו אויף שבת?** ווען סוחרים פארלירן 40%, פארלירן מלמדים 70%, און כולל יונגעלייט פארלירן 90%. דער עקאנאמישער שאק פילטערט דורך און ווערט שלימער ביי יעדן שטאפל. **פרנסה איז אן ערנסטע צרה** וואס קען ברענגען צו ממשות'דיגע סכנה.

5. **שבת און פרנסה – א סתירה?** שבת איז דאך "לוו עלי ואני פורע" – מען זאל נישט זארגן וועגן געלט אויף שבת. דער תירוק: דאס זענען גוטע סגולות, אבער **למעשה ווען ס'איז דא א צרה דארף מען בלייבן ביי דער הלכה** אז מען איז מתריעין אפילו אויף שבת. עס ווערט אויך דערמאנט דער מאמר "וכל ברכה דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליא" – אז שבת איז פארבונדן מיט פרנסה.

הלכה – על המטר: רבו עליהם גשמים

דער רמב"ם ווערטער: "הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצירו להם, הרי אלו מתריעין עליהם, שאין לך צרה יתירה מזו, שהבתים נופלים ונמצאו בתים קבריהם."

פשוט: ווען עס רעגנט צופיל און עס ברענגט צרות – הייזער פאלן איין און מענטשן ווערן באגראבן אין זייערע הייזער – איז מען מתריעין. דער רמב"ם זאגט אז עס איז נישטא א גרעסערע צרה פון דעם.

חידושים און ביאורים:

1. **"על המטר" מיינט צופיל מטר, פאראלעל צו מזונות:** פונקט ווי "מזונות" מיינט דא צופיל מזונות (נישט צו ווייניג), אזוי מיינט "מטר" דא צופיל מטר. ביידע זענען צרות פון איבערפלוס.

2. **חילוק צווישן ארץ ישראל און בבל:** אין ארץ ישראל איז מען בלויז מתפלל אויף רוב גשמים, אבער מען פאסט נישט, ווייל: (א) ארץ ישראל איז א ארץ הרים – דער רעגן רינט אראפ צו די עמקים, (ב) בתיהם בנויים באבנים – שטיינערנע הייזער פאלן נישט איין פון רעגן (פארבונדן מיט "ארץ אשר אבניה ברזל"), (ג) רוב הגשמים טובה להם – פאר די גרעסערע פיקטשער איז מער רעגן גוט פאר ארץ ישראל. אין בבל אבער, וואו הייזער זענען געבויט פון שוואכע מאטעריאלן (קאשן א.ד.ג.), איז צופיל רעגן א ממש'דיגע סכנה, און מען דארף פאסטן.

דער רמב"ם ווערטער: "וכן על הרעש ועל הרוחות שמפילים הבנין והורגים – מתענין ומתריעין עליהם."

פשוט: ביי ערדציטערנישן און ביי גרויסע שטורעמס וואס ווארפן אראפ בנינים און הרג'ענען מענטשן, פאסט מען און איז מתריע.

חידושים און ביאורים:

1. **אינטערעסאנטע לשון-הערה:** "רעש" מיינט אן ערדציטערניש, כאטש דער רעש (קול) איז נאר א קליינע סייד-עפעקט – די אמת'ע פראבלעם איז דער רעידת האדמה, נישט דער רעש. אין תהלים שטייט "המבית לארץ ותרעד" – א רעידה, א ציטערניש. אבער אין משנה הייסט עס אלעמאל "רעש".

2. **ערדציטערנישן אין באנטשעס:** עס ווערט דיסקוטירט צי ערדציטערנישן קומען אין באנטשעס – אז ווען עס געשעט איינמאל, קומט עס אפטער נאכדעם. אין יענע צייטן האט מען אפשר געמיינט אז עס איז אזא זאך, און ס'איז טאקע געווען אזוי אין געוויסע פלעצער.

הלכה – על החולאים (אסכרה, חיכוך לח, חיכוך יבש)

דער רמב"ם ווערטער: "חולים כגון אסכרה... כי יוצא בה ויש בה מיתה, הרי זה צרות ציבור וגוזרין תענית ומריעין. וכן חיכוך לח – הרי זה כשחין פורח, ואם פשט ברוב הציבור מתענין ומריעין עליו. אבל חיכוך יבש – צעקו עליו לבד."

פשוט: חולאים (מחלות) זענען אנדערש ווי דבר – ביי דבר שטארבט מען, ביי חולים קען מען שטארבן אבער מען שטארבט נישט אלעמאל. אסכרה (א מחלה אין האלדז, ווי רש"י ביי תלמיד ר' עקיבא) – ווען עס גייט ארום און עס איז דא מיתה, איז עס צרות ציבור. חיכוך לח (א נאסע רעש/שחין) – ווי א שחין פורח, ווען עס פארשפרייט זיך ברוב הציבור, פאסט מען. חיכוך יבש (א טרוקענע קראצערין) – נאר זעקה.

חידושים און ביאורים:

1. ****דער חילוק**

חידושים און ביאורים:

1. **דער חילוק צווישן דבר און חולה שטייט בפירוש:** א חולה מיינט אז מען זעט אז דער עולם איז קראנק געווארן מיט א באקאנטע מחלה – מען ווייסט וואס עס איז, מען קען קראנק ווערן, מען קען שטארבן אבער מען מוז נישט. ביי דבר ווייסט מען אז מען שטארבט.

2. **קשיא פון לחם משנה:** פארוואס שטייט נישט ביי חולים אז מען דארף דריי מענטשן (ווי ביי דבר)? **תירוק:** ביי חולים ווייסט מען שוין וואס עס איז – מען זעט א באקאנטע מחלה וואס דרייט זיך ארום. די דריי מענטשן שיעור איז נאר ווען מען ווייסט נישט וואס עס איז (ביי דבר). אזוי זאגט אויך דער בית יוסף.

3. **חיכוך לח vs. חיכוך יבש:** ביי חיכוך לח (נאסע רעש) איז עס ווי א שחין פורח – עס פארט ארום, עס איז קאנטעדיזשעס. ווען עס פארשפרייט זיך ברוב הציבור, פאסט מען. **באמערקונג:** אויף חיכוך לח שטייט נישט אז מען שטארבט דערפון – עס זעט אויס אז אפילו אן שטארבן, ווען יעדער ווערט אנגעשטעקט, איז גענוג א גרויסע צרה. **אלטערנאטיוו:** אפשר ווען עס פארשפרייט זיך ברוב הציבור, וועט איינער וואס האט א שוואכערע אימיון סיסטעם יא שטארבן.

4. **צוויי מיני צרות ווערן אויסגעטיילט:** (1) עפעס קאנטעדיזשעס וואס מענטשן שטארבן אין מאסן, (2) קיינער גייט נישט שטארבן אבער יעדער ווערט אנגעשטעקט – ביידע זענען גענוג א צרה.

5. **ביי חיכוך יבש – נאר זעקה:** צו צעקן (מתפלל זיין) איז אייביג – ביי סיי וועלכע צרה. אבער עס קען זיין אז ביי מאנכע זאכן שטייט נישט אפילו זעקה – נאר א יחיד קען אייביג צעקן זיין אויף וואס טוט אים וויי.

1. **דריי פערלאדן פון מטר-באדערפענישן:** דער רמב"ם רעכנט אויס דריי באזונדערע צייטן: (א) **סוכות צייט** – כדי אנצופילן די בורות מיט וואסער פאר'ן ווינטער, (ב) **סוף ווינטער** – ווען תבואה דארף וואקסן, (ג) **פסח צייט** – ווען אילנות בליען. יעדע צייט האט איר אייגענע דינים.

הלכה – אין להם מים לשתות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אם אין להם מים לשתות, מתענין וזועקין בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות, אפילו בימות החמה."

פשוט: אויב מען האט נישט קיין טרינק-וואסער, פאסט מען און שרייט מען צו יעדער צייט, אפילו אין זומער.

חידושים און ביאורים:

1. **אפילו בימות החמה:** אויב עס איז זומער און מען וועט נישט דערווארטן רעגן, אבער מען האט נישט וואס צו טרינקען, איז עס א צרה וואס פאדערט תענית וזעקה.

הלכה – מכת בצורת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "פסקו הגשמים בין גשם לגשם ארבעים יום בימות הגשמים, הרי זו מכת בצורת, ומתענין וזועקין עד שירדו הגשמים או עד שיעבור זמנם."

פשוט: אויב אין מיטן ווינטער הערט אויף צו רעגענען פאר 40 טעג, הייסט דאס "מכת בצורת" און מען פאסט.

חידושים און ביאורים:

1. **חילוק צווישן עצירת גשמים און מכת בצורת:** עצירת גשמים איז ווען עס הייבט אינגאנצן נישט אן צו רעגענען (דאס גייט מען לערנען שפעטער אין א גרעסערע סוגיא). **מכת בצורת** איז ווען עס האט יא אנגעהויבן צו רעגענען, אבער אינצווישן איז א פויזע פון 40 טעג – דאס איז א באזונדערע מכה.

2. **פארוואס שטייט נישט "מתריעין" ביי מכת בצורת?** עס ווערט געפרעגט פארוואס דער רמב"ם זאגט דא בלויז "מתענין וזועקין" אבער נישט "מתריעין". א מעגליכער תירוץ: **דאס איז נישט דער עיקר תענית גשמים** (וואס קומט שפעטער מיט אלע דיטילס, און דארט איז אוודאי מתריעין). דאס איז מער א "זייטיגע" צרה, נישט דער הויפט-דין פון עצירת גשמים. דער תירוץ בלייבט אבער נישט אינגאנצן קלאר.

3. **ביי הרים דארף מען מער רעגן:** ווייל דער רעגן רינט אראפ און בלייבט נישט אויבן, דארף מען אסאך מער רעגן כדי עס זאל וואקסן אויף די בערג. דערפאר איז רוב גשמים א ברכה פאר ארץ ישראל.

4. **ראיה פון חוני המעגל:** ביי חוני המעגל, ווען עס האט אנגעהויבן צופיל רעגענען, האבן זיי זיך מתפלל געווען **על רוב הטובה** – מען זעט אז עס איז יא געווען א פראבלעם, אבער קיין **סכנה** איז עס נישט געווען אין ארץ ישראל.

הלכה – תבואה שצמחה ונמנע המטר

דער רמב"ם'ס ווערטער: "תבואה שצמחה ונמנע המטר והתחילו הצמחים ליבש, הרי אלו מתענין וזועקין עד שירדו גשמים או עד שייבשו הצמחים."

פשוט: ווען תבואה האט שוין אנגעהויבן וואקסן און דער רעגן האט אויפגעהערט, און די צמחים הייבן אן אויסצוטריקענען, פאסט מען און שרייט מען ביז עס רעגנט, אדער ביז עס איז שוין אינגאנצן אויסגעטריקנט (דעמאלטס איז שוין "טו לעיט").

חידושים און ביאורים:

1. **"מתענין וזועקין" נישט "מתריעין":** דער רמב"ם זאגט דא **מתענין וזועקין**, וואס מיינט אז מען בלאזט שופרות (נישט בלויז מתריעין). דאס איז א שטארקערע מדרגה.

2. **ווען עס איז "טו לעיט":** אויב די צמחים זענען שוין אינגאנצן אויסגעטריקנט, הערט מען אויף צו פאסטן אויף דעם ספעציפישן ענין – ווייל עס העלפט שוין נישט.

הלכה – זמן פריחת האילנות (פסח צייט)

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו בארץ ישראל, שהיא זמן פריחת האילנות שם, ולא ירדו גשמים, הרי אלו מתענין וזועקין עד שירדו גשמים הראויין לאילנות או עד שיעבור זמנם."

פשוט: ארום פסח צייט אין ארץ ישראל, ווען אילנות בליען, אויב עס רעגנט נישט, פאסט מען ביז עס רעגנט אדער ביז די צייט איז פארביי.

חידושים און ביאורים:

תמלול מלא

הלכות תעניות, פרק ב' – צרות ציבור שמתענין עליהם

פתיחה והקדמה לפרק

א גוטן, טייערע אידן. אונז לערנען די הייליגע תורה, הלכות תעניות, ספר רמב"ם, ספר זמנים, הלכות תעניות, פרק א'. אה, סארי, פרק ב'. אלף איז געווען נעכטן, היינט לערנען מיר פרק ב'.

סאז נעכטן האבן מיר געלערנט וועגן די עיקר מצוה פון פאסטן און להתענות ולזעוק אויף א צרה. דער רמב"ם האט אנגעהויבן וואס די מצוה מן התורה איז און וואס איז מדברי סופרים. ס'איז געווען א שיינע פרק. און היינט גייען מיר לערנען וועלכע סארט צרות פאדערט א תענית, און אויך די דעטאלן פון ווי סאך תעניות. דאס איז אין דעם שטאנד, די נעקסטע פרק, פרק ג'. איך מיינ אפער וועלן מיר עס לערנען.

חילוק בין צרת ציבור לצרת יחיד

יא, וועלכע סארט צרה? מער בפרט קענסטו זאגן וועלכע איז א צרת ציבור. ווייל צרת יחיד שטייט נישט קיין כללים, וואס א מענטש פילט אז ס'איז אים שווער, אזוי ווי דער רמב"ם האט געזאגט "מי שיש לו חולה בתוך ביתו". ער

האט געזאגט דוגמאות, ס'איז נישטא קיין הלכות אויף דעם. אבער צרת ציבור איז דאך א הלכה אז דער בית דין איז גוזר תענית. איז דא א ליסט פון וועלכע סארט צרות הייסן א צרת ציבור, און ווי אזוי מ'איז גוזר תענית אויף זיי. שטימט?

יא. די אינטערעסאנטע זאך דא איז בעצם די נושא אז מ'זעט דא קלאר אז נישט יעדע שלעכטע זאך הייסט א צרה. זיכער נישט קיין צרת ציבור אפשר וועט מען זאגן. אפשר איז א צרת יחיד. אפשר פאר יענעם יחיד וואס געשעט איינע פון די זאכן וואס איז נישט דא, זאל ער יא פאסטן אויב ס'איז נוגע.

ניין, איך האב גראדע געטראכט פון עפעס אן אנדערע זאך וואס איך האב געוואלט. צרות יחיד זענען אזעלכע זאכן ווי זיין לעבן איז אין א סכנה, אזוי ווי ער איז א חולה, תועה במדבר, און אסור בבית האסורים. ס'זענען בעסיקלי דריי פון די ארבעה שצריכים להודות וואס זענען אין א סכנה.

ס'איז נישטא אזא זאך ווי א יחיד ווייל ער איז ארימער. אויב ס'איז דא רעגן, ס'האט צוטון מיט די אמאליגע וועג פון לעבן. אויב ס'איז דא רעגן און ס'איז דא עסן, דער יחיד דארף אים בארגן, ער דארף האבן אביסל בושות. למשל,

די ווארט מצור, אבער אין כתובים שטייט אפשר דריי פיר מאל די ווארט מצור, מצור ומצוק. אקעי, פארשטייט זיך, ס'איז א גרויסע צרה, אזוי ווי די חורבן בית המקדש, און די עלענד און די איכה העיר, די גאנצע זאך. אבער ס'קען זיין אז די לשון צרה נעמט זיך אלעמאל פון די מצור, ווען א מענטש פילט זיך ענג.

אלע צרות, אזוי ווי ס'שטייט אזא כלי יקר, ס'קומט צרורות צרורות. "רבות צרורות צרונות", אז ס'קומט אין פעקלעך, ס'קומט צרורות צרורות. שטייט א פסוק, אדער דאס איז א לשון וואס אונז זאגן?

"רבות צרונות מנעורי גם לא יכלו לי".

יא, רבות צרונות, ענג געמאכט.

דרשת הפסוק "על הצר הצור אתכם"

"על הצר הצור אתכם". וויאזוי האט עס דער רמב"ם אפגעלערנט די ווארט "הצר"?

"על הצר הצור אתכם", "על כל דבר שיצר לכם", נישט נאר אויף א צער, נאר "הצר הצור".

אינטערעסאנט, צר איז א שם דבר, דער מענטש וואס מאכט דעם מצור איז דער צר הצור אתכם. דער צר ניקאליי, דער צר הצור אתכם. זאגט דער רמב"ם, "על כל דבר שיצר לכם", ענייניג וואס מאכט ענק ענג, וואס מאכט ענק סתם ענג אויפ'ן הארץ. אזא מין ווערטער שפיל, אזא משל מיט א נמשל. ס'איז דא א פיזיקל, מ'נעמט ארום די שטאט מיט א מצור, און ס'איז אויך דא ווען דער מענטש פילט זיך ענג מיט שוועריגקייטן.

אקעי, אבער דא מיינט עס טאקע די משל, דו ווייסט, די אריגינעלע. ווען די שונאי ישראל נעמען ארום די אידן.

די ליסטע פון צרות

ועל החרב, א שווערד, **ועל הדבר**, א מארד, **ועל חיה רעה**, ווילדע חיות, **ועל הארבה**, **ועל החסיל**, צוויי מיני היינעריקן, **ועל השדפון** ווען די ביימער ווערן אויסגעקלאפט, **ועל הירקון** ווען ס'איז א טריקעניש, ס'קומט נישט קיין רעגן.

ירקון מיינט א... ניין, ירקון מיינט ווען ס'איז א... אנטשולדיג, ירקון מיינט ווען ס'איז א... הייס און ס'קומט נישט גענוג וואסער, און די תבואה ווערט שנעל פארשימלט. נישט וואסער איז די נעקסטע זאך, און די מטר איז דאך בפירוש. איך מיינ אז ירקון, איך מיינ אז ס'איז עפעס א מחלה.

וואו שטייט שפעטער?

אה, שדפון ביי די ירקון. איך מיינ אז ירקון איז זייער הייס, ווערט די תבואה בלאס. ס'קען זיין אז ס'קומט פון זייער הייס, אבער איך מיינ אז ס'איז דאך דא אזא זאך אויף מגפה פאר די ביימער. ס'קומט עפעס א מחלה, ס'עסט אויף די אלע...

אה, איך הער. וואס הייסט אפשר ירקון?

אקעי.

ועל המפולת... אבער בעסיקלי, ארבה, חסיל, שדפון, ירקון זענען אלע פיר מיני וועגן פון די פירות, מחלות אויף די פירות.

אקעי. מאך עס אויף די פירות. אמאל ווערט די פירות קאליע פון די וועטער, אמאל פון ארבה אויף קער. פון געוויסע אזוי ווי מגיפות, מכת התבואה. ער האלט אין איין דאס טון.

אקעי. **ועל המפולת** ווען הייזער פאלן צוזאמען, **ועל החלאים** אויף מחלות וואס קומט אויף מענטשן, **ועל המזונות** גייט ער שפעטער מסביר זיין ווען ס'איז נישטא קיין פייגענשעל פראבלעמען, **ועל המטר**, און פארקערט **ועל החוסר מטר**, ווען ס'קומט נישט רעגן, אדער ווען ס'קומט צופיל רעגן, וועט מען זען באלד.

הלכה (המשך) — דין העיר וסביבותיה

זאגט דער רמב"ם, **כל עיר שיש בה צרה מכל אלו**, די זאך האט צוטון מיט די שטאט. א שטאט וואס ס'איז דא איינע פון די צרות, האסטו דאך צרות

א הענגער איז א צרת רבים, א מגפה, די אלע זאכן זענען צרות רבים. פאר א יחיד שטייט ווייניגער אפשרענס.

דיון: צרת יחיד און פרנסה

יא, אבער ס'קען זיין אז א יאר וואס איז יא, לפי מה שהוא, ס'טייט אזוי ווי ס'איז מער אפן פאר אים וואס ער פילט פאר א צרה.

יא, איך זאג אבער למשל די וואס אונז לערנען די... די... וואס הייסט דאס? מיר גייען לערנען אין די פרק אז אויב נאר איין מענטש איז געשטארבן אין א דבר, וואטעווער, הייסט עס נישט קיין דבר. איז יענער מענטש אין די משפחה, זאל ער יא פאסטן.

אפשר ביסטו אויך גערעכט אז מ'דארף וויסן וועלכע סארט. אבער לאמיר שטיין אז איין מענטש האט נישט קיין פרנסה. נישט אויף די לעוועל וואס ס'איז דא אז ס'הייסט א צרה אז ס'איז נישטא קיין פרנסה. טאקע יענער וואס ער דארף בארגן, זאל ער פאסטן ביז ער באקומט פרנסה. ס'קען נישט קיין פרנסה. און דעמאלטס האב איך געטראכט אז ווען ס'איז דא א הונגער פאר די שטאט, איז פשוט אז ס'איז א טראגעדיע פאר די שטאט, איינער האט נישט קיין פרנסה. ער דארף עס אויספיגערן. ס'איז ווייניגער... נו, ער דארף עס אויספיגערן. איינע פון די וועגן צו טון עס איז דאך וואס איז דאך וואס איז תענית גורם און תשובה טון, וואטעווער. דארף עס זיין אויכעט.

יא, אבער מ'זעט דאך יא, אין די פרק גייען מיר אונז זען אז... אויב ווייסן אונז די סיבה פאר די צרה, דאס איז בידד, קענסטו תלוי אין די שאלה.

יא, דאס איז א גוטע דיינעכט. על כל פנים, ס'איז נישט קיין חיוב, ס'איז נישט שייך צו מאכן הלכות. דאס איז דאך הלכות פאר א רב. דער רב זאל וויסן, אה, דאס איז נישט קיין צרה, מ'דארף נישט גוזר תענית זיין. אבער ווען מ'רעדט פון א יחיד, זאל דער יחיד מחליט זיין צו ס'איז...

תנאים פאר א צרה וואס פאדערט תענית

דאס וועט גיין און זען אין די פרק, אז די צרה וואס מ'מאכט א לעזוק ולהתריע, וואס מ'מאכט א תענית אויף, איז צוויי זאכן: איין זאכן וואס זענען נישט בידו פון דעם מענטש. און צווייטנס, עפעס וואס ער וואלט נישט געקענט עקספעקטן, עפעס וואס ער האט גענומען די ריסק, ער איז געגאנגען וואוינען אין א פלאץ לעבן חיות אדער אזעלכע סארט זאכן, אויף דעם מאכט מען נישט קיין טענות. דארף מען פשוט מער מקפיד זיין, אבער ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

יא, שוין.

הלכה א — ליסטע פון צרות ציבור

סאו לאמיר לערנען. זאגט דער רמב"ם אזוי: **אלו הן הצרות של ציבור שמתעניין ומתריעין עליהם**. דאס זענען די צרות וואס געשעט צו די צבור, וואס מ'דארף פארדעם פאסטן און בלאזן שופר. קודם רעכנט דער רמב"ם אויף א ליסט, און שפעטער גייט ער פון יעדע איינס פון די ליסט מסביר זיין די דיטילס. איך מיינ אז דאס איז אלץ מער ווייניג די משנה און תענית וואס גייט אויף דעם סדר.

יא, הייליג סדר תענית.

על הצרות. הצרות איז א... זייער אינטערעסאנט, די ווארט צרה איז א מדוקדק'דיגע מער מצמצום'דיגע וועג מיינט עס א לשון פון ענגשאפט, ווערן ארומגענומען, ווערן הצר הצור אתכם. איינער וואס נעמט ארום, אבער נאמען איז געווארן א שם דבר פאר אלע מיני שוועריגקייטן, אלע מיני ענגשאפטן.

ביאור הלשון "צרה"

זיי זאגן דאך "על הצרה", נישט נאר "על הצרה הצור את ישראל". ווען שונאי ישראל נעמען ארום די אידן, דאס איז איין זאך. אבער מ'דארף דאך עס נעמען ארום אויך ווען זיי טשעפען סתם. אה, אפשר איז עס יא טייטש.

יא, אזוי מיינט עס. צרה מיינט במצור, איינער וואס מאכט א מצור.

סאו ווען שונאי ישראל נעמען ארום די אידן. איך טראכט א דיוק טאקע, ווייל איך האב באמערקט אין די חומש און סיי אפילו אין נביאים איז נישטא

Speaker 1: ער האט גראדע נישט גוזל געווען אויף דיין געגנט, אבער דו ביסט דאך אויך. אבער לענין, אזוי ווי דו זאגסט, די חיי ראות, טא די אנדערע זאך.

די ענין איז א הלכה וואס דאס וועט מאכן אונזער, כאילו צו האבן דאס צו טון מיט די טאונשיפס, צו די נאמען פון די שטאט. ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל היינט זענען זאכן אויסגעשטעלט אנדערש. למשל, ווען ס'געשעט עפעס צו אפאר וויזשניצער יונגעלייט, נישט קיין חילוק צו וואוינען אין לאנדאן אין ארץ ישראל, וועט עס באטרעפן די מענטשן פון די קהלה. אלע וויזשניצער זאלן פילן ווי ס'איז עפעס מיט זיי.

אבער דאס איז א נישט-נעטשורעל וועג פון לעבן. איך זאג... ניין, ס'איז אויך נישט ריכטיג, ווייל לאמיר פארשטיין, אונז געדענקען אז... א חלק זאל איך האבן צו טון אויף די געגנט. וואס איז דא? וואס איז דא? איז נישט ווער ס'פילט. ווער ס'פילט איז א נושא פון תענית יחיד.

Speaker 2: איך בין מסכים. תענית יחיד?

Speaker 1: אבער ביסט א וויזשניצער חסיד? ער ווינטשט זיך אויס אז אין לאנדאן האט א צרה, ס'איז פארקערט וועגן דעם, ס'איז דא פאסטן אז ס'איז אוועקגיין די צרה. אויך איז דא א אחד ממילא חבורה, ס'איז דא אזא מין זאך, כאילו...

Speaker 2: יא, דאס איז נישט קיין טענה, דאס איז סתם ידהוג. ער זאל געדענקען אז מ'שטארבט און מ'זאל תשובה טון, וכאילו, אזוי ווידער... אין הלכות אבל.

Speaker 1: אבער... און מענטשן, ביז אונז מאכן טענות, אפילו ווען ס'איז דא א צרה, ס'מאכט א עצרת, איז נישט געהעריג אזוי ווי דער רמב"ם איז מסביר אזוי ווי די משנה. ווייל די משנה איז, ס'מוז זיין נאך א תנאי וואס דער רמב"ם זאגט נישט, אז די אלע צרות זענען א זאך וואס איז נמשך, וואס ס'קען אוועקגיין.

סתם אז ס'איז געווען א טראגעדיע, דריי מענטשן זענען געשטארבן, ס'איז נישט דא עפעס א כללות'דיגע זאך, ס'איז דא עפעס א דבר אדער עפעס א זאך וואס האלט אין איין געשען, איז דאך נישט נוגע צו זאגן מ'זאל פאסטן. וואס גייט געשען? פארשטייט וואס איך זאג?

Speaker 2: ער האלט, ניין, דאס צו טון, איך ווייס נישט וואס, איך קען אים נישט סטאפן, איך ווייס נישט וואס צו טון.

Speaker 1: בקיצור, יא, אקעי, ווייטער.

דין סביבותיה לגבי חיי ראות

Speaker 1: וכל ספק וספק וספק, יא, לאמיר צוריקגיין אינעווייניג. בכל ספק וספק וספק לגבי חיי רע, למשל שטייט אפילו רחוקים. ס'שטייט טאקע דער חילוק, און דער רמ"ע ברענגט עס נישט.

אבער ס'ווענדט זיך, אויב די אלע וואוינען אין אמעריקע, קען דאך די ענין קומען צו זיי, וכדומה. ס'איז אלעס תלוי אין די ריאליטי. אבער נישט די זעלבע וואס אלע דארפן פאסטן.

Speaker 2: ולא מצריה, איך פארשטיי נישט, אבער אזוי איז דער חילוק פון נישט בלאזן חצות.

Speaker 1: ס'איז עפעס א ווייניגער לעוועל. די טענה זעט מיר אויס אסאך א שווערערע זאך ווי בלאזן שופר, וואס שאדט דיר צו בלאזן אביסל.

דין סביבותיה — מתענין ואין מתריעין

Speaker 1: וכל סביבותיה, די סביבות פון די שטאט, די גלילות, מתענין אף הן ואין מתריעין, זיי דארפן אויך פאסטן אבער זיי בלאזן נישט מיט קיין חצוצרות.

דאס הייסט, די זאכן, מענטשן וואס האבן, ס'איז נוגע, די נעקסטע סטעפ קען עס קומען צו זיי, און ממילא זענען זיי גערעכט, דאס ווענדט זיך לגבי חיי ראות, למשל שטייט אפילו רחוקים. ס'שטייט טאקע די חילוק, דער רמב"ם ברענגט עס נישט, אבער ס'ווענדט זיך, אויב די אלע וואוינען אין אמעריקע,

רבים. אותה העיר מתענין ומתריעין עד שתעבור הצרה. דארף יענע גאנצע שטאט פאסטן און בלאזן שופר. ביז די צרה גייט אוועק, אזוי ווי מיר האבן נעכטן געלערנט אז ס'איז ביז די צרה גייט אוועק.

ביידע ווי, נישט שופר, חצוצרות. שופר בלאזט מען נישט דא קיינער. חצוצרות איז נאר ראשונה. אדער אין בית המקדש בלאזט מען שופר אויך א פאר טענות. בית המקדש בלאזט מען שופר, איז אויך די שופר. אבער דאס איז די שטאט אליין.

וכל סביבותיה, די וואס וואוינען ארום די שטאט... איז מצד אחד האבן זיי עפעס צו טון מיט די... זיי ווערן נישט אזוי שטארק דירעקט עפעקטעד, אבער זיי זענען נאנט צו דעם, און זיי זארגן זיך, זיי זענען חברים, זיי זענען מענטשן מיט וועם זיי טוען ביזנעס וכדומה. איך קען קומען צו זיי, דאס איז די ווארט.

דיון: וואס מיינט "עיר" און "סביבותיה"?

איך ווייס נישט. איך האב געטראכט ווען איך האב עס גערעדט, וואס טייטשט שטאט און וואס טייטשט די סביבה? מ'קען עס אנרופן די סיטי, די טאון, די לאקאלע מוניסיפאליטי.

ער זאגט אז ס'האט זיך צו טון מיט די רעגירונג פון יענע שטאט ארום.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל איך וואלט ווען געזאגט למשל אז ווען ס'האט צו טון מיט אזא זאך ווי רעגן אדער די זאכן, דארף מען קוקן אויבן פון די בארג, אונטן פון די בארג. ס'האט מסתמא מער צו טון מיט די דזשיאגראפיע. ווען ס'איז אזוי ווי אן ענין פון א חרב אדער א... דארף עס לכאורה האבן צוטון מיט די סארט פון רעגירונג וואס איז דא.

אקעי, אבער איך וועל נישט אריינגיין יעצט אין די דיטאילס פון דעם, מ'קען לערנען פשוט די וואס האלטן מיט, די וואס זענען נאנט צו דעם. ס'איז דא אזוי ווי א שטיקל מחלוקת וואס ער ברענגט אין ערפארש, און זיי האבן געפרעגט גוט. ס'איז דא וואס זאגן אז... די גמרא זאגט, וואס ער מיינט הפרחיה. הפרחיה איז עפעס א רוימישע ווארט פאר די... איך מיין אז היינט איז דא אין די טשערטש איז דא א פעריש. ס'איז גוט פעריש, וויאזוי ס'רופט מען זיך, די לאקאלע געגנט, וואס די קאטאליק טשורש הייסט עס א פעריש. פעריש איז די אפראכיא, ווי א נזכר ביי חז"ל. אפראכיא מיינט אז די קאטאליקס האבן גענומען אלע זייערע נעמען פון די רוימישע מלכות.

סאן, די רוימישע מלכות, די קליינע, אזוי ווי א שטאט אדער א געגנט האט געהייסן אפראכיא, עפעס אזוי. דאס איז תחת דעם מעיאר, לאמיר זאגן, אדער דעם דאס. ער האט גראדע נישט געוואוינט אין דיין געגנט, אבער דו ביסט דאך אויכעט.

אבער לענין, אזוי ווי דו זאגסט, די ענין הלכה וואס וועט מאכן אונזער, כאילו צו האבן די צו טון מיט די טאונשיפס, צו די נאמען פון די שטאט.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל היינט זענען זאכן אויסגעשטעלט אנדערש. למשל, ווען ס'געשעט עפעס צו אפאר וויזשניצער יונגעלייט, נישט קיין חילוק צו וואוינען אין לאנדאן אין ארץ ישראל, וועט עס באטרעפן די מענטשן פון די קהלה. אלע וויזשניצער וועלן פילן ווי ס'איז עפעס מיט זיי. אבער דאס איז א נישט-נעטשורעל וועג פון לעבן.

ניין, ס'איז אויך נישט ריכטיג, ווייל לאמיר פארשטיין, אונז געדענקען אז... א חלק זאל איך האב צו טון אויף די געגנט. איך האב מורא אז ס'קומט באלד אויף דיר. ווער ס'פילט איז א נושא פון תענית יחיד.

איך בין מסכים. תענית יחיד? אז דו ביסט א וויזשניצער חסיד, און דו ביסט אים. ווען ער ווינטשט זיך אויס אז אין לאנדאן האט א צרה, ס'איז פארקערט וועגן דעם, ס'איז פאסטן אז ס'איז אוועקגיין די צרה.

אויך דא א אחד ממילי החבורה, ס'איז דא אזא מין זאך, כאילו...

יא, דאס איז נישט קיין טענה, דאס איז סתם ידהוג, ער זאל געדענקען אז מ'שטארבט און מ'זאל תשובה טון וכו'.

דיסקוסיע: ווען איז א צרה נוגע צו סביבותיה?

2 Speaker: ניין, מזונות איז די ערגסטע זאך. מ'שטארבט אן... איין מענטש, נישט יעדער איינער וועט שטארבן. נישטא קיין ברשות, וועט יעדער איינער שטארבן, קיינער וועט נישט איבערלעבן. א חולה, ס'איז דא איינס פון צען מענטשן, איינס פון יעדער צווייטער מענטש לעבט איבער א דבר. אבער ווען ס'איז נישטא קיין געלט, קיינער לעבט נישט איבער. קיינער לעבט נישט איבער. אונז וועלן נישט זיין קיין געלט, קיינער וועט עס נישט איבערלעבן. ס'איז די גרעסטע זאך.

1 Speaker: איך ווייס נישט וואס גייט דא פאר, הער אויף. אקעי. יא.

הלכה ב — על הצרת שונא ישראל לישראל

1 Speaker: שוין, גייט יעצט דער רמב"ם אריינגיין און אפטייטשן יעדע איינס פון די קעטעגאריעס וואס זיי טייטשן. זאגט דער רמב"ם, זייער גוט.

2 Speaker: אבער מ'האט חצוצרות נישט, ס'איז נישט קלאר די חילוקים. דאס הייסט, מ'האט געלערנט, חצוצרות זאל מען נישט בלאזן, מ'האט געלערנט נישט שבת. אבער ס'איז געווען עפעס א צייט אז מ'זאל יא, און דיין גמישער זאגט אז ס'גייט נישט העלפן. איך ווייס נישט, איך שטיי נישט וואס גייט דא פאר. איך מיינ, עפעס האט אויסצומען צו האבן פריערדיגע פרקים, ער לערנט אז ס'איז דא עפעס יא א חצות וואס העלפט יא. און דא רעדט מען נישט.

1 Speaker: איי, איי דאן נא.

שוין, עניוועיס, דאס איז די ליסט. ווי לאנג איז די ליסט? איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זאקס, זיבן, אכט, ניין, צען, עוף, צוועלף אנדערע זאכן? יעצט גייען אונז לערנען יעדע איינע פון די זאכן. וואס איז די טייטש? ווען הייסט עס שוין גענוג אן עכטע צרה אז מ'זאל דארפן מאכן א תענית?

2 Speaker: יא?

1 Speaker: יא. אזא צרה'ס. יא.

פירוש: וואס מיינט "צרת שונא ישראל"?

1 Speaker: זאגט דער רמב"ם, על הצרת שונא ישראל לישראל כיצד, וואס מיינט דאס אז די שונא ישראל נעמען ארום די אידן, טשעפענען די אידן?

זאגט ער, איז דער מסביר, גוים שבאו לארץ מלחמה עם ישראל, גוים וועלן קומען מאכן א מלחמה מיט אידן, ספעציפיקל אידן איז זייער טארגעט.

אדער ווען זיי קומען נישט דוקא פאר מלחמה, ליטלן מיין מאס צו בארובן, נעמען פון זיי עקסטערע שטייערן. מסתמא מיינט מען צו זאגן נישט די רעגולערע שטייערן וואס א מלכות מעג לייגן, נאר ספעשל שטייערן אויף יודן, אנטיסעמיטישע שטייערן.

מ'דארף געדענקען אז מאס, אין די אריגינעל, אונז זאגן מאס טייטש שטייער, אבער מאס איז בעסיקלי, אזוי ווי אונז לערנען אויף געוויסע קהלות, אויף פרענע מענטשן, אויך, אבער אויך איז עס נישט מעגליך. געדענקסטו, אונז האבן געלערנט אין די חומש, אז ונומנתם למס, יא? למשל, ווען מ'איז כובש א שטאט, איז דא איין וועג וואס מ'רודפ'ט יעדן, מ'הרג'עט זיי. אן אנדערע וועג, דאס הייסט שלום. שלום הייסט אז זיי דארפן נאר צאלן. און געווענליך די צאלן מיינט נישט צאלן צענטל פון דיינע זאכן, ס'מיינט געב דיר אלעס, איך ווייס נישט, געב אזוי ווייטער. ס'איז א צרה, ס'איז נישט אזוי ווי מ'זאגט סתם אז מ'דארף צאלן טעקס, רעדט מען נישט. מס מיינט נישט טעקס. בכלל, מס קען מיינען, געווענליך מיינט אז מענטשן דארפן ארבעטן. ס'איז נישט נאר געלט, ס'קען זיין...

2 Speaker: "יהיו לך למס ועבדוך".

1 Speaker: יא, עקזעקטלי.

"או ליקח מהם ארץ", אדער אויב די גוים ווילן צונעמען שטח, דו רעדט מען דוקא אין ארץ ישראל, אדער אפשר א גירוש אזא.

"או לגזור עליהם שמד", אדער גוים זאלן זיין שמד אפילו ביי מצוה קלה. סא שמד דא מיינט נישט אויסהרג'ענען אזוי ווי אסאך מאל מיינט שמד, "עד

קען דאך די גזירה קומען צו זיי, און נישט, וכדומה. ס'איז אלץ תלוי אין די ריאליטי.

אבער נישט די זעלבע, מתענין, זיי דארפן פאסטן, ולא מתריעין, איך פארשטיי נישט, אבער אזוי איז די חילוק פון נישט בלאזן די חצוצרות. ס'איז עפעס א ווייניגער לעוועל. די תענית איז בכלל אסאך א שווערערע זאך ווי בלאזן שופר, וואס שאדט דיר צו בלאזן אביסל.

2 Speaker: זייער גוט.

1 Speaker: אז דאס איז נישט אזוי.

דיסקוסיע: וואס איז "אבל מבקשים עליהם רחמים"?

2 Speaker: און וואס איז דאס "אבל מבקשים עליהם רחמים"? מיינט אלע אידן? אדער די סביבותיה?

1 Speaker: ניין, לא מתריעין. ווייל דער רמב"ם האט געזאגט אז די שפיכות דמים איז א חלק פון די מעמד תפילה וואס מ'קומט זיך צוזאמען בלאזן. ס'האט צוטון מיט די התראה. ממילא זאגט ער אז מ'איז טאקע נישט מתריע מיט די חצוצרות, אבער דאווענען איז דא ספעציעלע תפילות.

2 Speaker: ס'איז פשוט א גוטע קשיא. לכאורה, לכאורה ערגער. מ'ווייסט נישט.

1 Speaker: אקעי, איך מיינ, חז"ל האבן נישט מתקן געווען די מצוה פון חצוצרות אויף אזא פאל. ער זאגט נישט מ'טאר נישט בלאזן שופר. ס'איז דא א חיוב חצוצרות, ס'איז נישט געקומען אויף דעם. אבער ס'זעט אויס אז די חצוצרות מאכט עס עפעס מער ערנסט, עפעס א גרעסערע.

2 Speaker: יא, מ'ווייסט נישט. כאילו לייג עס אוועק פאר זאכן ווען ס'איז עכט, ווען ס'איז מער עכט.

1 Speaker: שוין.

דין תענית בשבת

1 Speaker: זאגט דער רמב"ם, על כל פנים, אבער וואס טוט זיך ווען שבת? איז "בכל מקום אין צועקין ולא מתריעין בשבת". אויף שבת, אזוי ווי מ'האט געלערנט נעכטן, איז נאר דא אויף געוויסע זאכן, נאר ווען ס'איז יעצט א צרה.

און מ'האט גערעדט נעכטן אז אפילו דאס וואס מ'האט גערעדט נעכטן, אז אויב ס'איז דא א צרה אין א שטאט ממש היינט, די גוים זענען היינט אינדרויסן, וויינט מען יא שבת. פארט מען אז דער עולם זאל זיך צוזאמקומען? ניין, אויך מ'בעט פאר זיי. דאס איז דוקא אותו העיר, אבער סביבותיה טוט נישט בכלל שבת.

2 Speaker: אפשר דאס איז דער טייטש.

1 Speaker: יא, אזוי מיין איך. יא.

יוצא מן הכלל: צרות המזונות

1 Speaker: חוץ... חוץ מיט די צרות המזונות. אויסער איינע פון די זאכן וואס מ'האט אויסגערעכנט געווען צרות המזונות, אז די שוועריגקייטן מיט פרנסה, וואס אויף דעם שטייט "צועקין לה' אפילו בשבת", אויף דעם מעג מען יא שרייען. אפילו אין שבת, וועלן מיר יא מתפלל זיין. "אבל אין מתריעין עליה בחצוצרות בשבת". אבער קיין... יא, אבער בלאזן חצוצרות, דאס טוט מען נישט אום שבת.

דיסקוסיע: פארוואס איז צרות המזונות אזוי חמור?

2 Speaker: ס'איז מיר נישט קלאר. מיר רעדן נישט פון פאסטן שבת, מיר רעדן דא פון מתפלל זיין שבת. שבת האבן חז"ל מתקן געווען אז מ'זאל נישט מתפלל זיין. מ'זאל נישט מתפלל זיין, מ'זאל נישט זיין. רייט, פארוואס? סתם אז זיי דאווענען פרנסה, מ'זאל נישט זיין.

1 Speaker: ס'איז דא א צרות מזונות. צרות מזונות איז פיקוח נפש. אזוי ברענגט ער פון די...

אייביג געוואוסט, דאס איז די אידישע אינסטינקט, אז דאס גייט זיך נישט ענדיגן גוט.

הלכה ד (המשך): חרב של שלום

Speaker 1: אזוי איז טאקע געווען. ווען ס'איז געווען מלחמות צווישן צוויי אנדערע פעלקער, האבן די אידן געווארן געבלעמט. סאמהאו, יא. הרי זו צרה.

ניין, ס'איז דאך נישט די אידן, ס'איז נישט דא א חרב של שלום. איז טייטש, ווען ס'פארט אדורך אן ארמיי, די סאלדאטן באלאנגען נישט דא, מען קען זיי גארנישט טון. זיי ווילן, זיי קענען דאך טון וואס זיי ווילן. ס'איז צרות. זיי האלטן יעצט אינמיטן זייער פאסט-טראומא, און זיי גייען זיך משכר'ן ביינאכט, און זיי גייען ארויסגיין מיט די חרב און הרג'ענען מענטשן. איז דארט איז צרות?

ומתענין ומתריעין עליה, מ'דארף פאסטן און בלאזן חצוצרות, שנאמר "וחרב לא תעבור בארצכם".

ביי די ברכה שטייט "וחרב לא תעבור בארצכם", אז ס'וועט נישט אדורכגיין א שווערד. ס'טייטש דארטן, נישט נאר ס'וועט נישט קומען קיין מלחמה, נאר ניטאמאל וועט א שווערד אדורכגיין. דאס איז די ברכה, זעען מיר, אונז בכלל פארשטייען מיר, אונז שראיית המלחמה צרה, אז זען די מלחמה אליין איז א צרה.

דיוק אין פסוק "וחרב לא תעבור בארצכם"

Speaker 1: אינטערעסאנט, פארוואס זאגט מען א פסוק? פארוואס זאגט עס נישט דער רבי פראקטיש? ווען צו זאגן "וחרב לא תעבור בארצכם" מכל וכל, קען דאך מיינען פאר מלחמה, פאר מלחמה אקעגן ענק.

ס'איז דא אין דיוק, ס'שטייט אין דיוק, ס'שטייט נישט די חרב לא יבא אליכם, ס'איז אפילו אדורך גיין. ס'איז זייער אינטערעסאנט.

Speaker 2: יא, ווייל אויב איז א מציאות אז ס'איז א צבא וואס איז זייער שטארקע דיסציפלין, זיי גייען נישט קיינעם וויי טון, איז דאך סתם נישט דא קיין חיוב פון...

Speaker 1: נו נו, ווען עס טרעפט יענער איז זיי יא שרעקעדיג, וועט מען האלטן נאך משיח געקומען. איך ווייס שוין נישט, ס'איז דא אמעריקאנער מיליטער און זיי זאלן אדורך פארן לעבן ברוקלין וועט זיין.

Speaker 2: קוק נאך וויאזוי זיי פירן זיך. נישט וויאזוי זיי פארן אדורך, ווען זיי זענען... שטייט ווען זיי באזעצן זיך אין א פלאץ.

Speaker 1: יא, יא, אמת. דו ביסט גערעכט, זיי האבן עס געלערנט, מיין איך, אין הלכות עירוב תבשילין, אז זיי קענען צונעמען יעדן איינעם'ס ברויט.

Speaker 2: רייט, עקזעקטלי.

Speaker 1: אקעי, גוט. זעסטו דאך, אויף א זאך וואס איז א מציאות, נאכדעם אלץ שוין נאר מען ברענגט א פסוק. ס'איז נישט קיין סתירה. פארקערט, אזוי פארשטייט מען דעם פסוק. חוץ פון דעם וואס אונז ווייסן הלכות תענית, פארשטייען אונז א פסוק אויך. "חרב לשאוב ארצך" מיינט אפילו א חרב של שלום.

און פארדעם נוצט די משנה די לשון "חרב". ס'איז נישט, חרב מיינט א שווערד פארט אדורך, ס'איז נישט קיין מסוגל'דיגע צייטן, מ'דארף פאסטן. אקעי.

עניוועי, דאס איז חרב.

דיגרעסיע: וועפאנס צווישן מענטשן

Speaker 1: יעצט, וואס נאך פאסט מען? אבער אינטערעסאנט, מ'זעט דא, מענטשן פרעגן מיך נאך, איינער האט מיך נישט אויסגעפרעגט וועגן טראגן א גאן שבת, איך ווייס, מוקצה. מ'זעט דא אז זיך דרייען מיט א חרב, אפילו א חרב של שלום, וועפאנס באלאנגען נישט צווישן מענטשן. מ'רעדט נישט פון דעם אויס.

ישמדם", נאר שמד מיינט, אזוי ווי אונז ווייסן, א גזירת שמד, אז די גוים ווילן עפעס שטערן אידן פון... ווילן שטערן אידן פון זייערע מנהגים, אפילו אויב א מצוה קלה. ס'איז נישט פון די מצוות וואס מ'דארף זיך אויף דעם מוסר נפש, ס'איז נישט פון די גרויסע זאכן, ס'איז אפילו א מצוה קלה. אבער היות ס'קומט פון א פלאץ פון מיצר זיין פאר די אידן...

דיסקוסיע: דער נושא איז די מלחמה, נישט די שמד

Speaker 2: ניין, די ווארט איז זיי זענען מיצר, ליטעלי זיי זענען עורך מלחמה. נאר די מטרס פון זייער מלחמה איז נישט כדי צו הרג'ענען אדער צו נעמען געלט. זייער גאול יעצט איז צו אויפהערן די אידן זאלן מער נישט גיין קיין שטריימלעך. אבער ס'איז א מלחמה, די צרה איז די מלחמה, נישט די שמד.

Speaker 1: דער תירוץ איז אפילו... יא, און דער קומט וואלט... ער שטייט אין די טשער כלה, איך ווייס נישט צו ווען ס'איז נישט א מצוה, ווען ס'איז נאר א מנהג זאך, אבער איך ווייס נישט אויב... ער זאגט אזוי, אויב וועלן ענק אלע פאלגן און ער גייט טוישן פון א פלאכע היט צו א הויכע היט, איז נישט קיין מצוה, ווייל... איך מיינ, מען רעדט נאך נישט ווען ער קומט פייניגן, נאר ער קומט... אויב זע איך יעדער איינער שטעלט זיך צו, דעמאלטס קום איך נישט אריין אין די שטאט. ס'איז נישט קיין פראבלעם. אבער אזא מצוה, כלה, איך ווייס אז מען דארף אויפהערן מאכן עירוב תבשילין, איז דאך אזא פלאץ וואו מען טוט זייער וויי פאר אידן. אידן האבן ליב זייער תורה ומצוות. דער נושא דא איז נישט די שמד, דער נושא דא איז די מלחמה. אזוי ווי די טשעפענען, יא.

Speaker 2: ניין! צרי מיינט באו לערוך מלחמה. ס'שטייט אינדרויסן פון די אידישע געגנט צוואנציק טאנקען פון די גוים. וואס ווילן זיי? זיי ווילן אז מיר זאלן אויפהערן לייגן תפילין, אדער איין קליינע מצוה. בסדר, אבער אויב מיר גייען נישט פאלגן, גייען זיי אונז שליסן. בקיצור, ס'איז א צרה גדולה.

דין תענית ותריעה

Speaker 1: איז הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירחמו, איז דעמאלטס פאסט מען און מ'בלאזט בחצוצרות עד שירחמו, ביז מ'זאל רחמנות האבן פון הימל.

זאגט דער רמב"ם, דאס איז נאר... **בכל עירות שסביבותיהן** שטייט ארום, **מתענין**, פאסטן אויך, **אבל אין מתריעין**. **אלא** אז ס'איז יא דא ווען די שטעט ארום מאכט יא בלאזן שופר, **אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתן**. די איינציגסטע וועג וויאזוי ס'איז יא דא אן ענין פון בלאזן בחצוצרות ארום און ארום אין די שטעט איז פאר פראקטישע סיבות, אז דער עולם זאל קומען העלפן די אידן. ס'איז דא א מלחמה, מ'דארף קומען העלפן די אידן.

Speaker 2: ניין, ס'מאכט זייער אסאך סענס, ווייל דאס איז עקזעקטלי פארוואס מ'דארף תוקע זיין, אז די ארומיגע שטעט זאלן קומען העלפן.

Speaker 1: יא, על כל צרה שתבוא על עירות ישראל, אזויווי מ'האט געלערנט אין די פאריגע פרק.

הלכה ד — על החרב כיצד

Speaker 1: שוין, די צווייטע זאך האבן מיר געלערנט, על החרב. **על החרב כיצד?** חרב מיינט, דער חרב איז גיטראל אזוי ווי, דער חרב קומט נישט דווקא פאר די אידן, אנדערש ווי צרו על עירות ישראל. ס'איז א חרב, ס'איז א שווערד, ס'איז א שרעקעדיגע זאך, ער מיינט נישט די אידן, אבער ס'איז שרעקעדיג ווייל ס'גייט זיך דרייען צווישן די אידן.

איז דער רמב"ם מסביר, **אפילו חרב של שלום**, אפילו ס'גייען זיך אריבערדרייען סאלדאטן מיט גרויסע שווערדן, אפילו זיי קומען אפיציעל, זיי זענען בשלום מיט די שטאט, **כגון שהולכין למלחמה גוים עם גוים**. גוים מיט גוים האבן, אונגארן מיט רומעניע, איך ווייס נישט, קריגן זיך ארום, **ועברו במקום ישראל**, מ'גייט אדורך לעבן די אידן. איז די אידן האבן

1 Speaker: איך וואלט אפשר צוגעלייגט, למשל, מ'ליינט אייביג אין די נייעס, ווען ס'איז געווען זייער הייס אדער זייער קאלט די זומער, אין געגנטער וואו ס'איז נישט דא קיין עיר קאנדישענס, אין יוראפ זענען געשטארבן אסאך מענטשן. אין אמעריקע שטארבט מען נישט, ווייל אין אמעריקע איז שוין זייער שטארק א געוויסע עיר קאנדישענס. דאס איז נישט קיין דבר, ווייל ס'איז דא א געוויסע סיבה, א געוויסע...

2 Speaker: יא. פארגעסט, דבר מיינט א מחלה מהלכת, יא.

2 Speaker: איז זאגט דער רמב"ם אזוי, **עיר שיש בה חמש מאות רגלי**, וואס ס'איז דא פינף הונדערט מענטשן פוסגייערס. פארוואס קומט דא אריין די ווארט רגלי ווייס איך נישט. אפשר מיינט עס געזונטע מענטשן, ער זאגט שפעטער.

רגלי מיינט כאילו מגלי הגברים, אזוי ווי דארט שטייט ביי לאפוקי נשים וטף. ער גייט זאגן די לשון פון יעקב צו עשו, יא?

1 Speaker: חמש מאות רגלי? איך ווייס נישט אויב חמש מאות רגלי, אויסער די נשים וטף וואס גייט דארפן...

2 Speaker: רגלי מיינט פוסגייערס, פוסגייערס. מענטשן וואס קענען גיין אויף זייער פוס, **און פלוצלינג נפל למשכב, און זיי זענען געשטארבן. ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה**, דריי מתים במשך פון דריי טעג. ס'שטייטש יעדן טאג איז געווען איין מת, יא? ס'שטארבט א מענטש יעדן טאג איינס פון פינף הונדערט. נישט קיין סאך מענטשן, דאס מיינט בעלי בתים כאילו, יא, בחורים, מענטשן וואס מ'קען רעכענען צום ענין.

וואס טוט זיך אויב נישט דריי טעג און יעדן טאג איינער, נאר יצאו ביום אחד? אין איין טאג זענען געשטארבן דריי מענטשן, אדער במשך פון פיר טעג, ס'האט אויסגעלאזט איין טאג איז קיינער נישט געשטארבן. **אין זה דבר**, ווייל מ'קען נישט תולה זיין אין אנדערע זאכן, אז די דריי זענען געשטארבן אין איין טאג ווייל אן אנדערע סיבה אדער כדומה.

וואס טוט זיך אויב **היו בה אלף**, ס'איז דא טויזנט? איז אויך דארף עס זיין לויט די זעלבע... חשבונות. **ויצאו ממנה ששה מתים בשלשה ימים זה אחר זה, הרי זה דבר**, ווייל פון יעדע פינף הונדערט איז געשטארבן דריי. **אבל אם יצאו ביום אחד או בארבעה ימים, אין זה דבר, וכן לפי חשבון זה.**

הלכה ג: חמש מאות רגלי — מיינט געזונטע מענטשן

2 Speaker: זאגט דער רמב"ם, דאס איז די חמש מאות רגלי מיינט געזונטע מענטשן, אבער מענטשן וואס זענען סתם אזוי מער וואלנעראבל, ווערט עס נאך נישט קיין דבר מיט'ן דריי מענטשן אין דריי טעג.

ואין הנשים והקטנים... אדער **זקנים שסיימו מלאכתם**, זקנים וואס האבן שוין ריטייערט, און זיי זענען נישט כרגלי, און זיי קענען שוין גרינגער שטארבן ווייל זיי זענען שוין ריטייערט, **בטלים**, אדער **זיי זענען חולים**, אדער אלע מיני חולאת. פאר די זעלבע ריזן פארוואס זיי ארבעטן נישט קענען זיי שטארבן, ווייל זיי זענען שוואך. **און זיי זענען נישט בכלל מניין אנשי המדינה לענין זה.**

וואס טייטש? ווען מ'רעכנט די פינף הונדערט, רעכנט מען פינף הונדערט געזונטע מענטשן, און די דריי וואס שטארבן רעכנט מען דריי געזונטע מענטשן. זיי זענען אן עקסטערע חשבון.

דיסקוסיע: אפליקאציע צו קאוויד

1 Speaker: מ'דארף וויסן, ביי קאוויד איז געווען אסאך עלטערע, דעמאלטס ווערט עס אויס מיט אייפן.

2 Speaker: ער קען, איך האב דיר געזאגט, דעמאלטס מאך מיין הגדרה. דאס איז א חזקה צו קובע זיין אז ס'איז דא א דבר. דו ווייסט אז ס'איז דא א דבר ווייל זקנים זענען מער דאס צו שטארבן.

עניווע, אזוי ווי איך זאג, די חרב, זיך דרייען מיט א חרב צווישן מענטשן איז נישט קיין גוטע זאך. אבער דו ביסט גערעכט, מ'רעדט מסתמא פון אן ארמיי. מ'רעדט מסתמא, די חרב איז נאר א... מ'מיינט צו זאגן די ארמיי וואס...

2 Speaker: יא, וואלט דא נישט א מענטש מיט א חיל.

1 Speaker: איך מיי, קען זיין אויכעט, אבער...

2 Speaker: יא.

הלכה ב: דבר — הגדרת מגיפה

1 Speaker: איזוהו דבר? די צווייטע זאך, די דריטע זאך איז געווען דבר. וואס איז א דבר? דבר מיינט א מגיפה. אבער ווען איז דער גדר מגיפה? וויפיל מענטשן דארפן שטארבן אז מ'זאל עס רופן מגיפה? ווייל יעדער זאגט מ'דארף גיין אין א מאסק הייסט נאך נישט קיין מגיפה. מ'דארף עקשטועלי וויסן אז מענטשן שטארבן.

ר' ברוך, דו קענסט זאגן די הקדמה כדי לשלול וואס די טעות וואס מענטשן האבן געהאט?

יסוד הגדר דבר — מחלה מדבקת

2 Speaker: ס'מיינט אזוי: א מגיפה איז דאך טייטש, ווען סתם מענטשן שטארבן, אסאך מענטשן שטארבן, קען דאך זיין ס'הייסט מקרה, ס'מיינט מקרה. יעדער האט געהאט די מחלה, יעדער... מאכט זיך סתם אז א מענטש שטארבט, גיי ווייס.

דבר איז דאך טייטש אז ס'איז דא עפעס א מכה מדבקת, רייט? דאס איז דאך די טייטש דבר. ס'איז דא עפעס וואס מ'רופט היינט ס'איז קאנטעידזשעס, אפשר אין די לשון המשנה, וואס ס'איז נישט גערופן, נאר דאס איז די טייטש דבר. ס'גייט ארום עפעס א... ס'הייסט א מלאך, יא. א דבר וואס גייט ארום.

לאמיר עס רופן אזוי, נישט עקזעקטלי דיוק וואס שטייט אין יענע פלעצער. א דבר איז די טייטש אז ס'איז דא עפעס אן ענין כללי וואס איז דא. ס'הייסט נישט סתם, דבר מיינט נישט אז סטאטיסטיקלי שטארבן אסאך מענטשן. דבר מיינט, ווייל וואס איז דאך שייך צו פאסטן? די גאנצע פאסטן איז אז ס'איז דא עפעס א פראבלעם וואס עקזיסט וואס מ'גייט סטאפן דורכ'ן פאסטן. איז דבר איז טייטש אז ס'איז דא עפעס א מחלה וואס גייט ארום.

יא, היינט ווייסט מען אז ס'איז באקטעריע, ווירוסן. אמאל האט מען נישט געוואוסט דאס, אבער מען האט געוואוסט אז ס'איז א דבר.

די חזקה פון דבר — שיעורים

2 Speaker: יעצט, אמאל וואס מ'האט נישט געקענט זען אז ס'איז דא א באקטעריע אדער א ווירוס, וויאזוי ווייסטו דער חילוק צו מבחין זיין צווישן סתם מאכט זיך אמאל מער מענטשן שטארבן מיט א דבר?

ממילא געבט דאך די משנה א געוויסע ליסט אזויווי א חזקה, אז ס'איז אזוי פיל, דאס איז שוין נישט נארמאל. אבער אוודאי, אין צריך לומר אז אויב מ'ווייסט קלאר אז ס'איז יא דא עפעס א מגיפה, דארף מען נישט אנקומען צו די נאמבערס.

1 Speaker: רייט, מ'קען שוין אנהייבן פאר'ן ציילן די נאמבערס, ווייל מ'ווייסט אז ס'איז דא א מגיפה.

2 Speaker: דא רעדט מען, וויאזוי זאל מען קובע זיין? וויאזוי זאל דער פאוטשי, וואטעווער, הו עווער ס'איז, וויאזוי שאצט ער עס אפ? מיט דעם מהלך.

1 Speaker: ניין, פאוטשי האט אן אנדערע וועגן.

2 Speaker: די משנה, אויב האט ער אן אנדערע וועגן, יא. די משנה זאגט א ליסט.

דער רמב"ם'ס לשון

2 Speaker: **עיר שיש בה, יא?**

מן השמים, אבער משולחת מיינט עפעס א מאדנע זאך. ס'איז נישט די נארמאלע...

Speaker 2: ס'הייסט, איך מיינ אז ס'קומט פון די לשון פון "ושלחתי בכס חיה רעה". ס'איז א לשון, איך וועל שיקן. "ושולח את בעירו" שטייט אויך. דאס איז א לשון פון אפשר אנגרייטן.

הלכה ב (המשך) – פיר לעוועלס פון "משלחת"

דאס הייסט, נישט די געווענליכע סדר אז אויב קומט מען אריין לעבן די בער וועט געשען עפעס, נאר ווען ס'ווערט געשיקט. דאס הייסט אז ס'איז עפעס א סימן מן השמים אז מ'האט אראפגענומען די געווענליכע זאך אז בעלי חיים האבן מורא פון מענטשן. עפעס איז געשען א טשענדזש. מ'דארף נישט זאגן די ווארט "סימן מן השמים", אבער "משלחת" מיינט עפעס א מאדנע זאך. ס'איז נישט די נארמאלע.

וואס הייסט? איך מיינ אז ס'קומט פון די לשון **"ושלחתי בכס חיה רעה"**. ס'איז א לשון, איך וועל שיקן. **"ושלח את בעירו"** שטייט אויך. דאס איז א לשון פון אפשר אנגרייטן א בהמה, אדער סאמהאו מאכן אז די בהמה, אז די חיה זאל עפעס טון, הייסט עס שליח, איך ווייס נישט.

על כל פנים, אין די משנה הייסט עס "משלחת". וואס טייטש "משלחת"? זיי ווייסן אז ס'איז נישט נארמאל.

לעוועל 1: בעיר ביום

כיצד? זאגט דער רמב"ם אזוי: **"נראתה בעיר ביום"**, אויב מ'זעט בעיר, אין די שטאט, ביום, בייטאג, וואס געווענליך האבן זיי מורא פון מענטשן, זעט מען פלוצלינג חיות קומען אין די שטאט בייטאג, **"הרי זו משלחת"**. דאס טייטש "משלחת". דאס טייטש אז ס'איז געשען עפעס א טשענדזש אז די בעלי חיים האבן מער נישט מורא פון מענטשן.

יא, ווען די **"וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ... וְרָאוּ מִמֶּנָּה"**. וואס איז די לשון? אז ווען מענטשן זענען ערליך, האבן די בעלי חיים מורא פון זיי, און ווען נישט, נו, וואס זאל איך דיר זאגן? אקעי.

לעוועל 2: בשדה ביום

"נראתה בשדה ביום", אויב אבער זעט מען עס בשדה, וואס דארטן איז א פלאץ וואו ס'דרייען זיך מער... ס'איז דא דריי לעוועלס. בעיר באלאנגט נישט קיין בעל חי בכלל. בשדה מאכט זיך אמאל. און באגם, אגם איז א פלאץ וואו ס'איז דא וואסער, ס'איז דא אן עקא-סיסטעם גוט פאר בעלי חיים, דארטן איז נארמאל אז בעלי חיים זאלן זיין.

איז אזוי: בעיר, ביום, איז אפילו איינס הייסט עס שוין "משלחת". בשדה, אין א פעלד, וואו דארטן מאכט זיך אמאל בעלי חיים, איז אויב ס'מאכט זיך מער ווי נארמאל, **"אם ראתה שני בני אדם ולא ברחו מפניהם"**. נארמאלערהייט, אין א שדה, אז א בעל חי זעט אז ס'איז דא צוויי מענטשן – צוויי מענטשן קענען דאך זיין שטערקער ווי איין חיה – דאך, די חיה זעט צוויי מענטשן און ס'איז נישט אנטלאפן פון זיי, **"הרי זו משלחת"**. דאס איז אויך א סימן אז ס'איז דא א "משלחת".

לעוועל 3: שדה הסמוכה לאגם

"ואם היתה שדה סמוכה לאגם", אויב איז די שדה גלייך לעבן וואו די בעלי חיים געפינען זיך, איז ווען הייסט עס א שלוחה? אויך ער דארף זיין מער, דער בעל חי דארף זיך דערוואגן מער ווי נארמאל. אז וואס? **ורצה אחריו**. נארמאלערהייט לויפט ער נישט נאך קיין מענטשן. אפילו ווען ס'איז לעבן אגם, האט ער נישט אזויפיל גאטס נאכצולויפן מענטשן. אויב זעט מען פלוצלינג אז די בעלי חיים האבן באקומען קורעדזש אז זיי לויפן נאך מענטשן, **הרי זה משולחת**.

לא רצה אחריו, האבן מיר געזען בחיות לעבן שדה הסמוכה לאגם, אבער זי לויפט זיי נישט נאך. יא. איז וויבאלד ס'איז א שדה הסמוכה לאגם, הייסט עס נאך נארמאל. דאס איז השדה הסמוכה לאגם.

ס'איז דא פיר לעוועלס: א עיר, השדה, השדה הסמוכה לאגם, און נאכדעם די אגם אליינס.

Speaker 1: יא, איך פארשטיי וואס דו זאגסט. ווען דו וויסט אז ס'איז דא א דבר, הייבט זיך שוין אן די שאלה, ס'איז דאך א געהעריגע דבר. אזוי ווי ביי מלחמה שטייט נישט אז ס'דארף שטארבן דריי מענטשן, ווייל דו וויסט אז ס'איז דא א מלחמה, אפילו קיינער שטארבט נישט, איז דענדזשערעס.

א דבר איז א זאך וואס, וויאזוי וויסטו? דארפטו דאך וויסן, דארפטו מאכן די חזקה כאילו, אז ס'איז נישט קיין מקרה, אז ס'איז נישט סתם דריי עקסטערע מענטשן, אדער אפילו אין איין טאג. וואס איז די פשט? ס'איז געווען אן עקסידענט, דריי מענטשן זענען געשטארבן. אויף אן עקסידענט פאסט מען נישט.

הלכה ד: דבר בארץ ישראל

Speaker 2: נאך א הלכה וועגן דבר, זאגט דער רמב"ם אזוי, אז ארץ ישראל איז אן אנדערע זאך. ארץ ישראל, אידן זארגן זיך פאר ארץ ישראל, עיני ה' אלקיך בה, אלע אידן קוקן אהין.

היה דבר בארץ ישראל, דעמאלטס דארפן זיך אלע אידן זארגן, מתעניין שאר גליות ישראל עליהם.

איז דאס אן ענין פון חשיבות פון ארץ ישראל? די גמרא זאגט אז **אם הגבורה לא קשקה לכל שכן**. כאילו ווייל ארץ ישראל האט א גרעסערע שמירה, און אויב די שמירה האט נישט געארבעט פאר זיי, איך ווייס נישט. ס'קען זיין ווייל אידן קערן וועגן די אידן אין ארץ ישראל. דאס קען זיין.

היה דבר בארץ ישראל, מתעניין שאר גליות ישראל עליהם, פאסטן אלע אידן אין גלות אויף די... אראפצונעמען די גזירה פון ארץ ישראל.

שיירות – פארשטענדעניש פון קאנטעדיקשאן

Speaker 2: **היה דבר במדינה, אויב ס'איז דא א דבר אין סיי וועלכע מדינה, ושיירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת**, אויב ס'איז דא א דבר אין א שטאט, אבער ס'איז א שטאט וואס איז א שטאט וואו מ'גייט און מ'קומט פון דארטן צו אנדערע פלעצער, **שתי מתענות**, דארפן ביידע פאסטן, סיי די מדינה און סיי די אנדערע מדינה וואס גייט אסאך אהין. **אף על פי שאין זו רחוקה מזו**, ווייל היות די שיירות קומען און גייען, זעט אויס אז די חז"ל האבן גאנץ גוט פארשטאנען אז דאס מיינט דבר, אז די מענטשן זענען די וואס טראגן ארום די דבר. און אז ס'איז שוין דא אין איין פלאץ, האבן מיר שוין מורא אז מ'גייט עס שוין אריבערכאפן וכדומה.

א מעשה אז מ'האט געזאגט פאר שמואל אז אין בי חוזאי איז דא א דבר, האט ער געמאכט א תענית. זעט אויס בי חוזאי איז א פלאץ. שמואל האט געוואוינט אין נהרדעא, די נעקסטע שטעטל איז בי חוזאי. איז האט ער געזאגט אז די שכיחות השיירות קען זיך צונעמען דארט כאפן.

נגרי שטייט, איך ווייס נישט, ס'שטייט אין די גמרא. עניוועיס.

איז דאס איז הלכות, עד כאן הלכות דבר. זייער גוט.

הלכה ה: חיה רעה – משולחת

Speaker 2: די נעקסטע זאך איז געשטאנען חיה רעה. זאגט דער רמב"ם אזוי: חיה רעה האט מער כללים. איז אזוי: **אין מתעניין על חיה רעה אלא בזמן שהיא משולחת**.

Speaker 1: ווען ס'איז צולאזט. פארשיקט? וואס מיינט משולחת?

Speaker 2: משלחת מלאכי רעים?

Speaker 1: אה, מלאכי רעים. ווען ס'איז געשיקט. ס'טייטש, נישט די געווענליכע סדר אז אויב קומט מען אריין לעבן די בער וועט געשען עפעס. נאר ווען ס'ווערט געשיקט, ס'טייטש אז ס'איז עפעס א סימן מן השמים, אז מ'האט אראפגענומען די געווענליכע זאך אז בעלי חיים האבן מורא פון מענטשן, עפעס איז געשען א טשענדזש. מ'דארף נישט זאגן די ווארט סימן

לעוועל 4: באגם

אדער אין וויסטע פלעצער, איז **הואיל והם מקום גדידי חיה**. זייער גוט. אזוי שטייט דאך דארטן אין פסוק, דער אייבערשטער זאגט איך גיי נישט פארטרייבן די גוים אויף איינמאל, ווייל דעמאלטס וועלן קומען בעלי חיים. נאר **מעט מעט אגרשנו מן הארץ**.

סא, א פלאץ וואו ס'איז ליידיג, איז דאך די נארמאלע זאך אז ס'זאל זיין דארטן חיות. **והיה מקום גדידה חיה. ומעשה לגג ונטל תינוק מאריסה**, דארף ער טון גאר א מאדנע זאך. אויב איז ער ממש ארויפגעגאנגען אויף א דאך און פארקאפט א קינד פון די קריפ, דעמאלטס איז עס אפילו לויט די סטאנדערס נאך אלץ נישט עקספעקטעד, דעמאלטס דארף מען שוין אויף דעם גוזר טענה זיין. גאולה מידה זאלסטו נישט אנקומען צו אזא מצב, **אינו משלחת**.

הייסט דאס איז נישט א... וויאזוי ווערט עס? חיה רעה משלחת? **אלה בני אדם הם שתקנו בעצמם ובאו למקום החיות**. דאס זענען די מענטשן אליין וואס האבן זיך געלייגט אין א סכנה און זענען אנגעקומען למקום החיות. ס'איז א בחינה אזוי ווי **הוא בבא גבול לה**. ס'איז דיין פולד. דו ביסט געגאנגען צו די חיות, נישט די חיות קומען צו דיר.

אזוי שטייט אין פסוק, **כי יפול הנופל ממנו**, די צרה וואס גייט געשען ביים פאל פון די דאך איז ממנו פון די נישט לייגן די מכה. אזוי טייטשן עס דארטן די ראשונים. דאס הייסט, מ'דארף נישט זוכן פארוואס איז א מענטש געפאלן פון די דאך, ווייל מ'האט נישט געענטפערט אמן יהא שמיה רבא, ווייל דאס איז נישט גלייך קיין מכה. שוין, אקעי, גוט.

הלכה וועגן רמש הארץ ורמש העוף

דאס איז חיות. וואס טוט זיך **שאר מיני רמש הארץ ורמש העוף**, קריכעדיגע קלענערע בעלי חיים, **ששולחו והזיקו**, וואס זענען געווארן משולח והזיקו? **כגון**, ס'קומט א שליח, אן אנשיקעניש פון... אה, אין אידיש, א שליח איז אן אנשיקעניש. שליח מיינט שיקן, א שליח איז אן אנשיקעניש. האט א גוט ווארט אין אידיש. אן אנשיקעניש פון **נחשים ועקרבים, ואין צריך לומר צרעה ויתושין וכיוצא בהן, אין מתעניין עליהן ולא מתרעין**.

פארוואס? יא, פארוואס? איך ווייס נישט. **אבל זועקין בלחש**. זועקין יא, אבער נישט מתרעין. פארוואס? סיי ווי, דאס איז איבעראל נארמאל. נחשים ועקרבים, אזעלכע סארט זאכן? אפילו אז ס'איז א שליח? איך ווייס נישט. פארוואס זאגט ער אויך רמש הארץ? דארף מען טשעקן צו ס'איז א פלאץ וואו ס'איז אפט, וואו ס'איז נארמאל, וואו אונז קענען עקספעקטן רמש. פארוואס מאכט מען אן עקסטערע גדר צווישן רמש און אנדערע חיות? ס'זעט אויס עפעס איז דא דא מער.

השגת הראב"ד

סא, דער הייליגער ראב"ד האט טאקע נישט פארשטאנען. זאגט דער ראב"ד, **אם היו נושכים וממיתים, אפילו צרעה ויתושין וכיוצא בהן, כולם שליחי המקום הן**. דער ראב"ד האט געטייטשט שליחים אז דער אייבערשטער שיקט. זאגט דער ראב"ד, וואס איז א חילוק?

אפשר האט דער ראב"ד פארשטאנען אז אויב ס'איז נישט אזוי דענדזשערעס, דעמאלטס דארף מען נישט מתרע זיין. אבער וואס איז דער פשט פון דעם ראב"ד? מ'זאגט דאך דארטן, **הנחש כרוך על עקבו**, רעדט מען ווען ס'איז בכלל נישט מסוכנ'דיג, דעמאלטס זאל מען ווייטער דאווענען.

תירוצ המגיד משנה

עטץ, ס'שטייט אין די ברייתא אבער, אזוי שטייט אין די ברייתא. אה, אז דער מגיד משנה זאגט אנדערש. **הטעם שאין מתעניין, לפי שאדם יכול להורגן ולהשמר מהן**. מ'לערנט דאך שבת למשל, אז מ'מעג הרג'ענען ווען מ'זעט א מחיה רעה. מחיה רעה מיינט א טיגער, א בער, איך ווייס נישט.

קשיא אויפן מגיד משנה

ווייל דעמאלטס איז נישט קיין חילוק צווישן א חיה און א רמש. מ'דארף ער זאגן כלל זאך. אויב איז א חיה וואס דו קענסט נישט הענדלען, דעמאלטס איז

ומוסף, באגם, אויב אבער דער בעל חי איז אין דעם אגם, דארטן איז דער פלאץ וואו די בעלי חיים באלאנגען, דעמאלטס אפילו **רצה אחריו**, אפילו אויב ס'לויפט נאך דעם מענטש, **אינו משולחת**, הייסט ער נישט משולחת, ווייל דארטן איז דער נעטשורעל פלאץ פון דעם בעל חי, דארטן פארטרייבט ער ווער ס'קומט אריין.

אלא אם כן טרפו שניהם ואכלו אחד מהם. באגם איז שוין דא א גרעסערע... ניין, איין שטיק ווילדער. **אינו משולחת**, נאר אויב ער האט ממש געטון אזעלכע שרעקליכע זאכן אז ער האט פארקאפט צוויי מענטשן, און איינעם פון זיי האט ער אויפגעגעסן. ס'טייטש, איינעם האט ער סתם צעמזיק'ט און איינעם האט ער אויפגעגעסן, דעמאלטס איז שוין א גרויסע צרה. פארוואס? ווייל דאס איז שוין נישט די סדר, אפילו אין אגם.

אבל אם אכלו שניהם באגם, אינו משולחת, נאר ער איז געווען הונגריג, **וזהו מקומו**. דאס איז זיין פלאץ, און ער איז הונגריג געווען, טארף ער, ער האט געגעסן ווייל ער איז הונגריג, לויפט ער נישט משולחת. אויב האט ער סתם פארציקט מענטשן פאר די פאן אוו איט, סתם צו טשעפענען, דעמאלטס איז א סימן אז ס'איז משולחת. ער איז טארף געווען א מענטש אפילו וואס ער האט נישט געגעסן, דעמאלטס איז עפעס ראנג.

חידוש: "משלחת" איז נישט אבאט די גרייס פון די טראגעדיע

דאס איז באגם. יעצט, די זעלבע זאך. מ'זעט דא זייער שטארק אז ס'איז נישט אבאט ווי גרויס די טראגעדיע איז, נאר ווי מער, ווי א שינוי מטבע של עולם ס'איז.

פארבינדונג צום פריערדיגן פרק – "מקרה" און תשובה

דאס איז אלץ די לוי וואס די פשוט'ע מענטשן מיינען, איז די טייטש פון די רמב"ם אין די פריערדיגע פרק, אז ס'איז מקרה. ער זאגט, ס'איז נישט פון דער אייבערשטער אז א מענטש, ס'איז נישט נגזר מן השמים? יא, ס'איז נישט. דאס הייסט, ס'איז א גזירה מן השמים. דאס הייסט, דו ביסט געגאנגען אין א פלאץ פון א חיה, נעקסט טיים, זיי קעירפול. דיין תשובה, ניין, דו דארפט אויך תשובה טון. דיין תשובה איז נישט גיין ביי די חיות.

אבער ווען דו האסט גארנישט געטון אנדערש, דארף די תשובה זיין אביסל א גרעסערע תשובה, ווייל ס'איז נישט obvious. דאס האבן מיר געטראכט, אז ס'קען זיין אז ס'איז נישט פשט אז מ'דארף נישט תשובה טון. אוודאי דארף מען תשובה טון אויף גיין אין א מקום חיות, ווי דו זאגסט, אבער דאס ווייסט יעדער, דאס דארף מען נישט זאגן.

די תענית מאכט מען אפשר פון א זאך וואס איז נישט קלאר פאר יעדער וואס איז גורם די פראבלעם, ווייל מ'ווייסט דאך נישט. אבער מ'זעט דאך אז עפעס איז מאדנע, עפעס איז דאך מעורר, עפעס איז דאך נישט נארמאל. ממילא דארף מען זוכן עפעס א זאך, figure out וואס דו טוסט ראנג.

יא, אז א מענטש ווערט נכשל מיט א געוויסע עבירה וואס ער ווייסט, איך ווייס אז ס'איז געווען מהרהר ביום האט ער געקומען צו אן עבירה, דארף ער תשובה טון אויף די ספעציפיק זאך. אז ער ווערט נכשל מיט אן עבירה וואס איז געווען אן אנדערע עבירה, דארף ער ווערן ווייניגער אין כעס. ווען ס'איז זאכן וואס ער קען נישט תולה זיין אויף עפעס א געוויסע זאך, דארף ער א תשובה כללית.

ס'איז אויך דא א ענליכע זאך, ער דארף דעמאלטס אויך אויספֿיגערן וואס איז די פראבלעם, אבער מ'ווייסט נישט. פארדעם זעסטו אז ס'איז אנגעקומען אלט כדי כך, אז ס'איז תורה פאר א מענטש, ביום, וואטער, לויט די נישט נארמאלע סדר, עפעס האט מען געטון ראנג. קען זיין מ'דיסקאוועט ביים טענות אז מ'האט יא געבויעט די שטאט ראנג, אדער מ'דארף געבן צו עסן פאר די חיות, איך ווייס נישט, עפעס דארף מען טון.

בתים הבנויים במדבר – "הוא בא בגבול לה"

שפעטער גייט מען זען נאך ענליכע, די זאך, אז ווען ס'איז פשוט מ'האט געווען נישט קענען, ווייטער, זאגט דער רמב"ם אזוי: **בתים הבנויים במדברו יותר בארצות הנשמות**, הייזער וואס זענען געבויט אין א מדבר

נאכאמאל, מען מוז נאך נישט אזוי לערנען פשט. מען קען מאכן א חילוק צווישן אז א מענטש קען זיך אליין א גאנצע צייט זען א השגחה און מתפלל זיין. דא רעדט מען אויף ציבור'ישע פארנעם דארף זיין אזא יוצא דופן'דיגע זאך, עפעס וואס ברענגט דעם עולם'ס אטענשאן. איינער וואס לעבט מיט'ן אייבערשטן לעבט דאך, ער זעט דאך א גאנצע צייט רמזים, עס איז אן אנדערע זאך.

הלכה: ארבה, חסיל, גובאי, און חגבים

שוין, ווייטער האבן מיר געלערנט אז די נעקסטע זאך איז געווען צוויי מיני היישעריק, ארבה און חסיל.

ער זאגט אז חגבים איז א גדר פאר זיך. חגבים מאכט נישט אזא דיזעסטער, וועגן ער רעכנט אין אויס... אה, אה, על הארבה ועל החסיל, צוויי מיני היישעריקן.

חסיל, זאגט ער, חסיל איז א נאמען פון א מין היישעריק, וואס הייסט אזוי על שם... ווייל ער איז מחסל, ער ליקווידעט אלעס וואס קומט אין זיין וועג. עס איז דא סאך מער אגרעסיווע חגבים, עס איז דא ווייניגער.

איז אפילו לא נראה מהם, אפילו מען זעט נישט אלא כנף אחד, נאר איין פליגעלע, איין סיגל שטיקל ארבה, בכל ארץ ישראל, מתענין ומתריעין עליהם, ווייל עס איז נישט קיין גוטע בשורה. עס מיינט אז מען זעט יעצט איינס, עס מיינט אז ער גייט אנהייבן לייגן אייער, און נאך אביסל וועט זיין זייער א סדר. אזוי איז דער סדר. עס קומט די דיינס, נאכדעם קומט די גאנצע א מיליאן.

ועל הגובאי, די זעלבע זאך, א מין היישעריק וואס הייסט גובאי, איז אויך מתענין בכל שהו, אויך די זעלבע שיעור. פארוואס דער רמב"ם האט צוטיילט זיי, יא.

חגבים — א קלענערע לעוועל

אבל החגב, חגבים, זיי הרג'ענען נישט אויס די גאנצע תבואה. זיי עסן, עס איז אפשר נישט געשמאק, אבער עס איז נישט די לעוועל. אין מתענין עליו ולא מתריעין, אלא זועקין בלבד. זיי מאכן שאדן, אבער זיי מאכן נישט אזא גרויסע שאדן. זייער גוט.

חידוש: מען זאל נישט מזלזל זיין אין מתענים ומתריעין

ס'איז אינטערעסאנט, מ'זעט דא אויך אז ס'איז נישט קיין גוטע זאך פון שרייען צו הויך. אויב מ'מאכט יעדן טאג אן עצרת התעוררות, פארלירט עס פון די כח. סאך די מתענים ומתריעין לייגט מען אוועק פאר גאר וויכטיגע מצבים. זעקע מעג מען, ווייל דער אייבערשטער זאגט "יפה זעקע לחולה", איז אייביג גוט צו מאכן זעקע, א תפילה. מתענים ומתריעין איז עפעס וואס מ'האלט פאר ספעציעלס, נישט מזלזל צו זיין דערין.

רייט, ווייל אפשר טוט עס טאקע עפעס אויף. זייער גוט.

הלכה: שדפון וירקון

שוין, ווייטער. **על השדפון ועל הירקון.** שדפון מיינט אויסגעקלאפט, יא, שדיפת קדים. ווען ס'קומט א ווינט אדער ס'קומט זאכן וואס קלאפט אויס די תבואה. ועל הירקון, אדער עפעס אן אנדערע מחלה וואס מאכט די תבואה זאל ווערן קאליע. **משיתחיל בתבואה,** פון ווען מ'זעט אז ס'הייבט זיך אן, הייבט מען אן אריינשרייען. **אפילו, זאגט דער רמב"ם, אפילו לא התחיל אלא במקום קטן כפי תנור.** אה, דאס איז די שיעור וואס אונז האבן געלערנט אין הלכות שבת, איינע פון די קליינע שיעורים. יא, אה, יא, זייער גוט. דו געדענקסט אז איך גיי א ווערטל זאגן. יא, כפי תנור, יא. **איז גוזרין עליו תענית ומתריעין.**

דיגרעסיע: היינטיגע צייטן און עצירת גשמים

איך מיינ אז די אלע זאכן איז אוודאי היינטיגע צייטן ווען ס'איז דא גאנצע סיסטעםס פון וויאזוי קעיר צו נעמען פון דעם, איז מסתמא אנדערש די הלכות. איך זאג, ס'איז מיר אביסל אינטערעסאנט. איך ווייס אז אין ארץ ישראל מאכט מען נאך היינט, איך זע אז די עדה החרדית לייגט ארויס אז ס'איז דא אן עצירת גשמים. אבער איך ווייס נישט אויב מיט די היינטיגע

אין גדר. ס'איז די טייטש. אלע, אונז האבן דאך געלערנט, דער רמב"ם זאגט נישט כללים קיינמאל נישט. סאך דאס איז די קשיא פון די קשיא. אזוי שטייט אין די ברייתא. די ברייתא שטייט, אקעי.

ביאור: דער חילוק צווישן חיות און רמשים

ס'זעט דא אויס ווי ס'האט צו טון. ס'איז דא צוויי מיני קעטעגאריעס, אבער לויט ווי מ'פארשטייט איז נישט צוויי מיני קעטעגאריעס. אלע חיות, אויב איז עס א וואלף, איז עס אמאל אמאל דעידזשעריס. אויב איז עס א לייב, איז עס אייביג דעידזשעריס. א וואלף, ווען ס'איז משולחת, ווען ס'איז נישט דעידזשעריס, אדער ס'איז נארמאל, דו גייסט אין א סעפארי און ס'טאנצט אויף דיר א לייב, אז דו נעכטס טעמאל גייסט נישט אין קיין סעפארי. אויף אן אופן וואס איז דעידזשעריס.

ווען ס'איז משולחת, עפעס א מאדנע מצב? ס'איז געשען עפעס א זאך? איך מיינ, איך האב גערעדט פריער ווען זיי האבן געלערנט. איך פארשטיי נישט פונקטליך וואס דאס מיינט. איך האב קיינמאל נישט געהערט אז עס האט זיך געמאכט עפעס א מגפה אז חיות זענען משולח. איך האב געקוקט אין די נייעס אפילו, איך האב קיינמאל נישט געהערט פאר אזא זאך. נישטא, נישטא, אין עפעס א ווייטע לענדער, עפעס א... ווען ס'איז דאך, א מענטשן וואוינען אין פלעצער וואו ס'טרייען זיך חיות, דארף עס זיין א קערפול. איך האב נישט געהערט, אבער ס'איז דאך אזא סיטואציע זעט אויס.

איך מיינ, איך געדענק יא אזא זאך, אז ס'איז געווען א טשענדזש אין די איקא-סיסטעם, ווייסט? מ'האט פארניכטעט עפעס א געוויסע וואס דאס פלעגן אנדערע ענימאלס עסן, ווערן זיי משוגע, זיי גייען ארויס פון זייער געווענליכע גדר, און זיי טוען זאכן וואס זיי טוען נישט געווענליך. אקעי, סאך לאמיר זאגן, איך שטעל זיך פאר אז ס'איז דא אזא זאך, ס'שטייט דאך דא אין מיין הענט, איך האב נישט געהערט, באט אויב ס'איז דא אזא זאך, איז דאס טייטש, ווען ס'איז א מאדנע סיטואציע, די אלע וואלפס איז אלעמאל דא וועלדער, אבער געווענליך לויפן זיי אוועק פון מענטשן, מיט אמאל לויפט ער נאך די מענטשן, איז צרות.

מה שאין כן א שלאנג אויכעט, א שלאנג איז אלעמאל דענדזשעריס, ס'ווייסט נישט צו מענטשן וואס צו טון, ס'מאכט זיך אלעמאל די שלענג לויפן נאך מענטשן, אבער דעמאלטס אפילו אז ס'איז אזוי איז גרינגער זיך ארצה צו געבן, ס'איז נישט אזא צרה ווי ווען די וועלפן זענען משוגע געווארן. ממילא, מ'פאסט טאקע, ס'הייסט מ'פאסט נישט אויב מ'דאוונט, ס'איז עפעס א קלענערע לעוועל. קענסט פארשטיין.

דיגרעסיע: רבי חנינא בן דוסא

לא נחש מומת שלא חטא מומת. ניין, דאס איז נאר רבי חנינא בן דוסא, וואס ער האט געהאלטן א חסידישער איד, ער גייט אין אייבערשטער. געהאלטן אז ס'איז אלעמאל איז א השגחה ברכה.

הלכה: שלאנגען — המשך דיסקוסיע

עס מאכט זיך אלעמאל די שלענג לויפן נאך מענטשן, אבער דעמאלטס, אפילו אז עס איז אזוי, איז גרינגער זיך אן עצה צו געבן, עס איז נישט אזא צרה ווי ווען די וועלף זענען משוגע געווארן. און ממילא, מען פאסט טאקע, דאס הייסט, מען פאסט נישט, אבער מען דאוונט. עס איז עפעס א קלענערע לעוועל. קענסט פארשטיין.

חידוש: "לא הנחש מומת אלא החטא מומת" — נאר פאר רבי חנינא בן דוסא

"לא הנחש מומת אלא החטא מומת". ניין, דאס איז נאר רבי חנינא בן דוסא, וואס ער האט געהאלטן א הויכע מדריגה, ער איז א אידישער איד, ער האט געהאלטן אז עס איז אלעמאל השגחה פרטית. אבער אונז גייען דאך דא מיט די שיטה אז נישט אלעס איז השגחה פרטית, נאר ווען עס איז א ספעציעלע זאך. ניין, די הלכות גייען דאך דא מיט דעם. מען פאסט דאך נישט סתם ווייל עס איז דא א צרה מן השמים, מען פאסט דאך ווען עס איז א ספעציעלע סיטואציע וואס מען קען טוישן.

חילוק צווישן יחיד און ציבור

וכגון אזכרה... אסכרה איז עפעס א סארט א ניומאניע אדער וואס? עפעס א מחלה אין די האלדז. אזוי שטייט אין רש"י ביי די תלמידי רבי עקיבא. אוי, חרחור. וואס טייטשט ער? חרחור זאגט ער מיינט א היץ. אפשר די די די ס'איז דאך נישט שוואכער ווי א דבר.

קשיא פון לחם משנה: פארוואס נישט דריי מענטשן?

האט דער לחם משנה טאקע געפרעגט די קשיא, אז פארוואס שטייט נישט דא אז מ'דארף שטארבן דריי מענטשן? אבער די תירוצ, אזוי ווי איך האב געזאגט, אז דאס ווייסט מען שוין. די דריי מענטשן איז ווען מ'ווייסט נישט. דאס איז דער פשוט'ער תירוצ. און אזוי זאגט טאקע דער בית יוסף פאר אנדערע מענטשן, בקיצור. ס'שטייט בפירוש, דער חילוק וואס איך האב געזאגט איז בפירוש דא.

חיכוך לה — ווי א שחין פורח

"כי יוצא בה ויש בה מיתה", הרי זה צרות ציבור, "וגוזרין תענית ומריעין", ווייל מ'זעט אז ס'איז עפעס קלעבעדיג, דרייט זיך עפעס די מחלה.

"וכן חיכוך לה, חיכוך", זאגט ער, איז א רעש, א פצע, נו, וויאזוי הייסט עס אין די מכות, נו? שחין, א שחין אזא. **"והוא לה",** וואס איז לח? ס'איז נאס. זיי האבן אזעלכע פאס. ס'איז א... אקעי. נישט קיין טרוקענע רעש, נאר א נאסע רעש. **"הרי זה כשחין פורח",** דאס איז עפעס וואס הייסט אזוי ווי א שחין פורח, וואס פארט ארום, **"ואם פשט ברוב הציבור מתעניין ומריעין עליו".**

אויף דעם שטייט נישט אז מ'קען שטארבן פון דעם. זעט אויס אז אפילו אן שטארבן איז גענוג א גרויסע צרה. ניין, אפשר שחין פורח איז אזא סארט זאך וואס מ'ווייסט אז מ'קען שטארבן. ניין, נאר ס'שטייט "ואם פשט ברוב הציבור". זעט אויס אז דא איז די זאך, ווייל דאס אליין, אז ס'איז זייער שטארק... ס'איז דא צוויי מיני זאכן: ס'איז דא ווען ס'איז אביסל קאנטעדיזשעס, אבער מענטשן שטארבן אין מאסן, און דא, קיינער גייט נישט שטארבן, אבער יעדער איינער גייט ווערן אנגעשטעקט דערפון, איז גענוג א גרויסע צרה. ניין, אפשר "ואם פשט ברוב הציבור" איז איינער וועט שטארבן. א גרויסער ציבור, זאל מען זאגן, איין מענטש וואס איז עפעס שוואכער, א מער שוואכערע אימיון סיסטעם וכו' וכו'.

חיכוך יבש — נאר זעקה

"אבל חיכוך יבש", אבער אז ס'קומט א קראצער, אבער ס'איז נישט קיין לח זאך, ס'איז נישט... אה, חיכוך איז א קראצער, זייער גוט. יא. ס'איז יבש, סתם א רעש, איז **"צעקו עליו לבד",** דעמאלטס זאל מען סתם מתפלל זיין.

איך האב נישט געזען אויף וואס ס'איז געשטאנען נישט צו צעקן אויך נישט. צו צעקן איז אייביג, ווען ס'קומט סיי וועלכע צרה, קודם זיין מתפלל. שטייט יא צו צעקן, מ'זאל תפקיד טון צו צעקן, ס'טייטשט מ'זאל מתפלל זיין, די אלע זאכן מ'זאל מתפלל זיין. יא, אקעי, אבער ס'קען זיין אז ס'איז יא דא זאכן, דאס וואס שטייט נישט דא, אפילו ווייניגער פון דעם. נאר מ'קען אייביג נישט... עפעס וואס טוט דיר וויי, זאלסטו צעקן זיין דערויף. אבער ווער זאגט דאך די יחיד?

הלכה: מזונות — ווען סחורה ווערט צו ביליג

אלע מזונות, ווען ס'איז דא א צרה מיט די מזונות, כיצד? איז ער מסביר, **"הרי שהוזלו דברים של סחורה".** כיצד דא מיינט אלעמאל אזוי פון שיעור, רייט? עפעס אזוי. מזונות קענען זיין צוויי זאכן וואס איז א טראגעדיע. ס'קען זיין א גרויסע יקרות אדער א גרויסע ביליגקייט. דא שטייט נישט וועגן יקרות, ס'שטייט נאר די פארקערטע, ווען ס'איז געווארן זאכן זייער ביליג. ווייל ס'קען זיין א יקרות איז שוין אינקלודעד אין דעם וואס מ'האט פריער גערעדט, שידפון וירקון איז שוין פשט ווען ס'איז דא ווייניג פרוכט, דעמאלטס ווערט א גרויסע יקרות. מזונות מיינט אז דו קענסט נישט פארקויפן. דאס איז א מטר אדער א רעב. די צרה דא איז נישט די חוסר

מציאות איז, אז ס'איז דא א יאר וואס ס'איז דא ווייניגער רעגן, אימפארט מען אסאך תבואה. איך ווייס נישט צו ס'האט די זעלבע גדרים ווי אן עצירת גשמים. ס'שאט נישט צו מאכן א קול קורא, אבער איך זאג, ס'דארף מסתמא האבן צו טון מיט די ריעליטי אויפן... ווענדט זיך ווי אין ארץ ישראל איז עס, און אין אנדערע פלעצער איז עס נישט.

הלכה: מפולת — ווען ווענט פאלן אראפ

שוין, ווייטער. **על המפולת, כיצד?** וואס טייטש מפולת? ס'איז פשוט, דו ווייסט דאך אז די אלע רבנים פארשטייען, מ'פירט זיך נישט צו מאכן יעדן... מ'טוט די ענין, דאס איז דאך אלץ דוגמאות וואס איז געווען בזמנא וויאזוי ס'איז. יא, וואס איך מיינן צו זאגן איז, אז היינטיגע צייטן למשל, דאס אז יעדער איינער דארף חתונה מאכן פאר אכציג טויזנט דאלער, איז אסאך א גרעסערע פראבלעם ווי אז ס'קומט נישט רעגן אין צייט. יא, באלד וועלן מיר שוין זען על המזונות. יא, אקעי. איין מינוט, מ'וועט רעדן וועגן דעם אין א מינוט. יעצט האלטן מיר ביי מפולת.

על המפולת, כיצד? מפולת מיינט אזוי ווי "מי שנפל עליו מפולת", אז זאכן, הייזער צעפאלן. איז זאגט דער רמב"ם אזוי: **הרגישו בעיר מפולת כתלים בריאים,** געהעריגע געזונטע ווענט פאלן אראפ. בריאים מיינט דא שטארק, יא? אפילו בריא וואס איז טייטש געזונט, אריגינעל מיינט שטארק אדער פעט. בריא איז נישט דער עיקר א לשון געזונט. יא, חלום יוסף, נו, פרה בריאה. און אויך נאכדעם ביי די זאנגען שטייט "שבלים בריאות ויפות". בריאות וטובות. יא, שטארקע ווענט פאלן אראפ.

נישט ווענט וואס איז על יד הנהר. אויב איז געבויט לעבן די נהר, איז דאך נארמאל אז ס'קומט אמאל א פארפלייצונג און די ווענט פאלן אריין. אבער אויב איז עס נישט אזוי, נעבן די נהר איז מער די ערד איז דארטן נאס. **אבער ווען ס'איז נישט על יד הנהר, הרי זה צרה,** דאס איז עפעס א ספעציעלע צרה, וואס דאס איז א ספעציעלע זאך וואס מ'וואלט נישט געדארפט געשען, איז עס געקומען וועגן עבירות. **איז מתעניין ומתריעין עליה,** דעמאלטס דארף מען פאסטן און מתריע זיין.

הלכה: רעש (ערציטערניש) און רוחות (שטורעמס)

וכן, על הרעש, איך מיינן אז הרעש טייטשט מען אן ערד ציטערניש וואס מאכט א רעש. אינטערעסאנט, דער רעש איז נאר א קליינע סייד עפעקט. אזוי הייסט עס? אמאל מאכט עס יא א רעש, נישט אלעמאל, ווענדט זיך. ניין, איך זאג אפילו אויב ס'מאכט יא א רעש, איז דער רעש נישט די פראבלעם. די פראבלעם איז דער רעידת האדמה, נישט דער רעש. אקעי, פארדעם רופט מען עס טאקע אזא... אין די משנה הייסט עס אלעמאל א רעש. אין תהלים איז דא **"מפּיט לָאֶרֶץ וּתְרָעָד",** ס'ווערט גערופן א רעידה, א ציטערניש.

ועל הרוחות, אדער ס'קומט גרויסע ווינטן, **שאינ מפילים הבנין והורגים,** זיי ווארפן אראפ בנינים און הרג'ענען, **און זיי אויך מתעניין ומתריעין עליהם.** ס'איז דא עפעס א תקופה וואס ס'איז דא גרויסע שטורעמעס, אדער ערד ווערט נישט געווענליך נישט געשערט איינמאל, אבער ס'איז דא אזא זאך אז ס'מאכט זיך א באנטש אויף א מאל. ס'איז נאכדעם דא סיי עפטער? יא, ס'איז דא אזא זאך. ווייל אפשר האבן זיי געמיינט אז ס'איז דא אזא זאך. יא, ס'איז געווען יא. ניין, איך זאג עס, געווענליך ער האט עס נישט געשעט איין מאל, עס געשעט נישט מארגן די זעלבע. ס'איז נישט קיין זאך, אלע זאכן פלעצער ווי אין יענע שטיק צייט געשעט אפאר ערדסטערטערנישן.

הלכה: חולאים — אסכרה, חיכוך לה, חיכוך יבש

ווייטער, אנדערש ווי א דבר וואס מ'שטארבט, דאס איז א חולי וואס מ'שטארבט נאך נישט. מ'קען שטארבן. **כגון אזכרה...** אה, זעסטו קלאר, חולים איז דאך, די חילוק וואס איך האב געזאגט פריער פון א דבר און א חולה שטייט בפירוש, ווייל א חולה מיינט אז מ'זעט אז דער עולם איז קראנק געווארן, און ס'איז א סארט מחלה וואס מ'קען קראנק געווארן. מ'ווייסט וואס מ'שטארבט, מ'קען נישט קראנק געווארן, מ'קען שטארבן, אבער מ'קען שטארבן.

נו, דאס איז גוטע סגולות, אבער למעשה ווען ס'איז דא א צרה דארף מען בלייבן. אזוי שטייט דא. יא.

הלכה: על המטר – רוב גשמים Speaker 1

ווייטער, זאגט די גמרא ווייטער, **"על המטר כיצד"**. ווייטער איז געשטאנען, מ'לערנט מטר. סאו וואס טייטש מטר? ס'איז אינטערעסאנט. איך מיינ אז די לשון דא איז א גאנצע צייט... מזונות מיינט ווען ס'איז דא צופיל מזונות. מטר מיינט ווען ס'איז דא צופיל מטר.

Speaker 2

מזונות מיינט נישט עסן. מזונות מיינט דא פרנסה.

Speaker 1

ער מיינט טייטש. פריער איז געשטאנען ווען ס'איז נישט דא. אבער דא, מזונות מיינט אז ס'איז דא צופיל מזונות. מטר אויך מיינט אז ס'איז דא צופיל מטר.

Speaker 2

ס'שטייט נישט אז ס'איז דא צופיל.

Speaker 1

כאילו דאס איז דא **"הרי שרבו עליהם גשמים"**. אויכעט, **"הוזלו דברים של סחורה"**, ער איז יעצט סטאק מיט אסאך כלי פשתן. דאס איז דאך אייביג וואס ס'געשעט. די סופליי און דעמענד איז אנטקעגן די סופליי. ס'איז דא אסאך סופליי. על המטר איז אן איבערפלוס פון מטר. **כגון, איז ער מסביר, "הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצירו להם"**. ס'איז דא צופיל רעגן, און דער רעגן גייט עס ברענגען צרות.

Speaker 2

איך בין נישט מסכים מיט דיין טייטש, ווייל לאמיר זאגן מער קלאר. ס'איז דא א זאך וואס הייסט צרות מטר. ס'איז דא צוויי סארטן פון דעם. יעצט, די אינטערעסאנטע זאך איז אזוי: מטר... רב, דו גייסט לערנען אין די נעקסטע פרק אלע דיטילס פון צו ווייניג. דא לערנט מען נאר... ס'איז דא אנדערע ווערטער. לאמיר זאגן נאך קלארער, איך וועל מאכן קלאר. ס'איז דא אזא זאך אז אין געווענליך אין ארץ ישראל, אט ליעסט, ווי די משנה האט זיך אנגעהויבן, איז דא אזא זאך אז ס'איז דא א תקופה ווען ס'דארף אנהייבן צו רעגענען. אויב ס'הייבט נישט אן, דאס הייסט עצירת גשמים. אבער יעצט, גערעדט מען פארדעם, רעדט מען אנדערע פראבלעמען פון מטר. אדער ס'רעגנט צו ווייניג, אדער אפילו נישט. ס'האט זיך אנגעהויבן, אבער ס'האט געסטאפט, וכדומה. דאס גייט מען לערנען ערגעץ וואו.

"על המטר כיצד, זאגט ער, "הרי שרבו עליהם גשמים עד שיצירו להם". ס'איז דא צופיל רעגן, און ס'גייט מאכן צרות אויף די מענטשן. **"הרי אלו מתריעין עליהם, שאין לך צרה יתירה מזו"**. ס'קען נישט זיין קיין גרעסערע צרה פון דעם. **"שהבתים נופלים"**, די הייזער פאלן איין, יא, ווייל די ערד ווערט זייער... אדער ווייל סתם די ריבוי גשם צוברעכט די הייזער, אדער די הייזער פאלן ווייל די יסוד איז צופאלן, יא. אויב מ'מאכט הייזער פון שוואכע מאטעריאל, פון קאשן, וואטעווער. **"ונמצאו בתים קבריהם"**, מענטשן ווערן נעבעך באגראבן אין זייערע הייזער. יא.

חילוק בין ארץ ישראל און בבל

אבער דאס איז אין בבל און אין חוץ לארץ, אבער אין ארץ ישראל איז מען מתפלל על רוב הגשמים, און מ'איז אפילו נישט מתפלל ווייל ס'איז דא צופיל רעגן. פארוואס? לפי שהיא ארץ הרים, ס'איז א לאנד פון הרים, פון בערג, ממילא רוב מענטשן וואוינען אויף בערג, און ס'וועט אראפרינען צו די עמקים. איך געס אז ס'איז טאקע נישט כדאי צו וואוינען אין די עמק, אין די... "כי בתיהם בנויים באבנים", דאס שטימט זייער גוט מיט די פסוקים דארטן אין ואתחנן, יא, **"ארץ אשר אבניה ברזל"**, **"ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם"**, ס'שטייט נישט אז ס'איז דא א מבול מיט

מזונות, נאר די ריבוי מזונות, און דו האסט נישט עס צו טון דערמיט. ס'איז צו ביליג, מ'קען נישט מאכן קיין געלט.

כגון... "הרי שהוזלו דברים של סחורה, שרוב העם עושים עושר מהם". די ביטקוין איז אייער שטארק געפאלן. **כגון "כלי פשתן בבבל"**. ניין, דאס איז נאר אין א שטעטל וואס יעדער איינער איז פרנסות פון ביטקוין. אדער אין בבל, כגון **"כלי פשתן בבבל"**.

הלכה: הוזלו דברים של סחורה Speaker 1

איז פשט, ווען ס'איז דא ווייניג פרוכט, דעמאלטס ווערט א גרויסע יוקרא. מזונות מיינט אז דו קענסט נישט פארקויפן. דאס איז א מותר אדער א רוב. די צרה דא איז נישט די חוסר מזונות, נאר די ריבוי מזונות, און דו האסט נישט וואס צו טון דערמיט. ס'איז צו ביליג, מ'קען נישט מאכן קיין געלט.

כגון, ער רעכנט אויס די דברים של סחורה, שרוב חיי אנשי אותה העיר מהן. די ביטקוין איז זייער שטארק געפאלן. **כגון כלי פשתן בבבל.** דארטן איז מען אסאך עוסק אין כלי פשתן. דער עולם, בזמן הגמרא, פלעגט דאס געווען דער מסחר פון די אידן. אדער, אינטערעסאנט, פשתן וואקסט אסאך אין בבל, זעט אויס דאס איז געווען דער ביזנעס. יא. ס'מוז נישט זיין די... **אדער יין ושמן בארץ ישראל.** יא, דאס ווייסן מיר דאך, אין ארץ ישראל איז דא זייער אסאך יין ושמן. **ונתמעט המשא ומתן,** און ס'איז מער נישט דא קיין ביזנעס, **עד שיצטרך התגר למכור שבעה עשרה בששה.** די פרייז פאלט מיט פערציג פראצענט. ער דארף צאלן, אנשטאט טשארדזשן וואס ער פלעגט טשארדזשן פאר זעקס, טשארדזשט ער יעצט פאר צען. פארקערט, וואס ער פלעגט טשארדזשן פאר זעקס, דארף ער יעצט טשארדזשן פאר צען. ער פלעגט באקומען הונדערט דאלער פאר צען שטיקלעך כלי פשתן, יעצט באקומט ער נאר הונדערט דאלער פאר זעכצן. אדער אן אנדערע וועג פון זאגן די זעלבע זאך איז אז הונדערט דאלער דיגע זאכן קאסטן נאר זעכציג דאלער. **ואחר כך ימצאו לוקח,** נאר נאכדעם וועט ער טרעפן א לוקח. **הרי זה צרות ציבור, ומתריעין עליה,** און אויף דעם איז אפילו זועקין עליה בשבת.

דיסקוסיע: פרנסה און שבת

Speaker 2

וכל ברכה דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליא, שבת שרייבט מען פרנסה. איך ווייס נישט.

Speaker 1

ניין, ניין, איך האב געזאגט. אן נישט האבן געלט איז די ערגסטע זאך. אידן האבן נישט קיין פרנסה, דאס איז די ערגסטע זאך, אפילו שבת.

Speaker 2

ס'איז שווער צו פארשטיין, ווייל מ'רעדט דאך דא אויכעט אז מ'מאכט פערציג פראצענט ווייניגער, קיינער גייט נאך נישט שטארבן פון הונגער.

Speaker 1

ניין, ניין. דאס מיינט אז מ'גייט יא שטארבן פון הונגער.

Speaker 2

מ'גייט נישט שטארבן פון הונגער. אז פערציג פראצענט ווייניגער געלט מאכט די אידן שטארבן פון הונגער.

Speaker 1

הונדערט פראצענט. אמת, אז די סוחרים גייען מאכן פערציג פראצענט ווייניגער, גייט די מלמדים גארנישט באקומען זיבעציג פראצענט ווייניגער, און די כולל יונגערמאן איז ניינציג פראצענט ווייניגער. בקיצור, מזונות. פרנסה איז אן ערנסטע פראבלעם. אינטערעסאנט.

אבער ס'איז אויך אינטערעסאנט, ווייל שבת אליין איז דאך דא **"לוי עלי ואני פורע"**. שבת דארף מען נישט זארגן וועגן געלט.

Speaker 2

אבנים, אז ס'איז דא אזויפיל אבנים, **"בתייהם בנויים באבנים"**, ס'וועט גארנישט געשען קיין רעגן, **"ורוב הגשמים טובה להם"**. וועגן דעם שטייט דארטן אין די גמרא אז חוני המעגל, וואס האט אנגעהויבן צופיל רעגן, האט ער אנגעהויבן מתפלל זיין, זיי האבן זיך מתפלל געווען על רוב הטובה. דארט זעט מען אז ס'איז יא געווען א פראבלעם פון רוב הגשמים, אבער קיין סכנה איז עס נישט געווען. און ממילא, מ'דארף נישט אויף רוב טובה, ווייל ס'איז גוט, טאקע גוט. ס'איז שווער פאר די מענטשן דא לאקאל, אבער פאר די גרעסערע פיקטשער איז עס א גוטע זאך. אויך זעט אויס אז ביי די הר דארף מען מער רעגן, טאקע ווייל ס'רינט אראפ, ס'בלייבט נישט דארט קיין רעגן, סא כדי ס'זאל וואקסן דארף מען אז ס'זאל רעגענען אסאך. משא"כ אין בבל איז עס א סכנה, דארף מען פאסטן.

הלכה: תבואה שצמחה ונמנע המטר

Speaker 1:

פארקערט, די אנדערע זאך פון מטר, די אנדערע זייט פון די equation, ווען ס'איז דא צו ווייניג. **"תבואה שצמחה"**, ס'האט שוין אנגעהויבן מצמיח זיין, און יעצט דארף עס מטר אז ס'זאל גוט וואקסן, **"ונמנע המטר והתחילו הצמחים ליבש"**, די צמחים הייבן אן צו ווערן אויסגעטריקנט, **"הרי אלו מתענין וזועקין עד שירדו גשמים, או עד שייבשו הצמחים"**, אויב ס'איז שוין אינגאנצן אפגעטריקנט, ס'איז over, און מ'איז מער נישט מתפלל אויף דעם, און מ'פאסט מער נישט אויף די ספעציפישע זאך.

"וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו בארץ ישראל, שהיה זמן פריחת האילנות שם, ולא ירדו גשמים" — דארט פריער האט מען גערעדט פון תבואה, יעצט רעדט מען וועגן די אילנות. מ'דארף ביידע מאל מטר. **הרי אלו מתענין וזועקין עד שירדו גשמים הראויין לאילנות או עד שיעבור זמנם.** אויב ס'איז דורכגעגאנגען די צייט, דעמאלטס איז מען שוין מער נישט ווייטער. ווען ס'איז טו לעיט, ווען ס'איז טו לעיט דאווענט מען שוין נישט. מ'דאווענט, מ'מאכט נישט קיין מתענין וזועקין. אויף אנדערע זאכן, יא.

דיסקוסיע: מתענין וזועקין לעומת מתריעין

Speaker 2:

ס'שטייט נישט נאר מתענין ומתריעין, נאר מתענין וזועקין. פארוואס?

Speaker 1:

שפעטער גייט דאך זיין די גרעסערע סוגיא, זעט יא אויס ווי מ'בלאזט שופרות.

הלכה: זמן סוכות — למלאות הבורות

Speaker 1:

וכן אם הגיע זמן, סא ער רעכנט אויס דריי זאכן. ער האט אויסגערעכנט ווינטער, אפשר סוף ווינטער ווען די תבואה דארף וואקסן, אביב ווען די

הלכה: אין להם מים לשתות

ווייטער, אם אין להם מים לשתות, אויב מ'האט נישט קיין וואסער צו טרינקען, **דעמאלטס איז מתענין וזועקין בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות, אפילו בימות החמה,** סיי ווען. אפילו ווען דעמאלטס וועט עס נישט דא די ביסל צייט פאררעגענען, אבער עס איז אזוי ווייניג דא אין שטאט צו טרינקען, איז עס א גרויסע צרה.

הלכה: מכת בצורת — פסקו הגשמים ארבעים יום

פסקו הגשמים בין גשם לגשם ארבעים יום בימות הגשמים, צייט ווען אונז עקספעקטן רעגן, ווען ס'איז אין די ווינטער, און ס'איז געסטאפט רעגענען, אינגאנצן פערציג טעג איז נישטא קיין רעגן, **ווערט עס גערופן מכת בצורת, ומתענין וזועקין עד שירדו הגשמים.** אוי, נאכאמאל די זעלבע זאך, **עד שיעבור זמנם.** דאס הייסט ווייטער, דאס הייסט אפילו ס'איז שוין יא גערעגנט, ס'איז נישט קיין עצירת גשמים, אבער דאס איז א נייע מכה, ס'איז א מכת בצורת. בצורת מיינט נישט רעגן בעיסקילי, אבער ס'איז נישט עצירת גשמים ווייל ס'איז יא גערעגנט, אבער ס'איז אינצווישן גאנצע פערציג טעג ליידג, איז ווייטער הייסט אז מ'דארף פאסטן, און מתענין וזועקין.

דיסקוסיע: פארוואס נישט מתריעין?

Speaker 2:

פארוואס האט ער פארגעסן פון די מתריעין דא?

Speaker 1:

ווייס איך טאקע נישט. אפשר זאכן איז נישט געשטאנען מתריעין, אבער ס'קען זיין אז די נעקסטע, ווען ער גייט רעדן די תענית מטר, קומט דאך נאך א גאנצע...

Speaker 2:

רייט, אבער אפשר איז דאס טאקע דער חילוק, ווייל דאס איז נישט דער עיקר תענית גשמים, וואס דעמאלטס איז אוודאי יא מתריעין. דאס איז עפעס אזא זייטיגע...

Speaker 1:

איי דאן נאו. אקעי.

עד כאן פרק ב'.